

De bbl als leerweg voor volwassenen

**Een kwantitatieve analyse van deelnemers van
23 jaar en ouder in de beroepsbegeleidende leerweg
van het mbo**

Colofon

Titel	De bbl als leerweg voor volwassenen Achtergronden en cijfers
Auteurs	Ton Eimers, Erik Keppels en Annet Jager Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt
Datum	September 2010

ecbo 's-Hertogenbosch
Postbus 1585
5200 BP 's-Hertogenbosch
T 073 687 25 00
F 073 612 34 25
www.ecbo.nl

ecbo Utrecht
Postbus 19194
3501 DD Utrecht
T 030 296 04 75
F 030 636 04 31
www.ecbo.nl

© ecbo/KBA 2010

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

1	Volwassenen in de bbl: een overzicht	5
1.1	Deelnemers van 23 jaar en ouder in de bbl	5
1.2	Overzicht naar sector en opleiding	7
1.3	Kenmerken van volwassen bbl-deelnemers.....	10
2	Casestudies opleidingen en branches	15
2.1	Opleidingen met veel volwassen bbl'ers	15
2.2	Clusters van verwante kwalificaties	17
2.3	Zorg & welzijn	19
2.4	Procesoperator	22
2.5	Sterkstroominstallatie.....	24
2.6	Detail- en groothandel	27
2.7	Beveiliging	31
2.8	Contactcenter medewerker	33
2.9	AKA – niveau 1 in het groene onderwijs	36
	Geraadpleegde literatuur.....	41
	Bijlage 1: Geraadpleegde personen	43
	Bijlage 2: Top tien mbo-instellingen met hoogste deelnemersaantallen (23+) per cluster	45
	Bijlage 3: Overzicht van alle kwalificaties met volwassen deelnemers (23+) in de bbl	51

1 Volwassenen in de bbl: een overzicht

In dit hoofdstuk wordt een algemeen kwantitatief overzicht gegeven van de deelname van volwassenen van 23 jaar en ouder aan de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) in het mbo. De in dit rapport vermelde gegevens zijn afkomstig van het BRON-bestand dat wordt beheerd door CFI. Het gaat om gegevens over beroepsopleidingen van bve-instellingen die door de overheid worden bekostigd. De door CFI beschikbaar gestelde gegevens zijn door Colo omgezet in een zogenaamd kubusbestand, zodat deze relatief eenvoudig gebruikt kunnen worden voor analyses. Dat bestand is gebruikt voor de cijfers in dit rapport. Tenzij anders vermeld hebben de gegevens betrekking op het schooljaar 2007-2008 (teldatum 1 oktober 2007).

1.1 Deelnemers van 23 jaar en ouder in de bbl

In het totaal bedraagt het aantal volwassen deelnemers aan de bbl 70.511. In onderstaande tabel is het totaal van de onderwijsdeelname weergegeven. De grijs gearceerde cellen hebben betrekking op de doelgroep in het onderzoek.

Tabel 1.1 Mbo-deelnemersaantallen 2007/2008, naar leerweg en leeftijd

	23 jaar en ouder		< 23 jaar		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Bbl	70.511	74	86.469	21	156.980	31
Bol	24.517	26	323.174	79	347.691	69
Totaal	95.028	100	409.643	100	504.671	100

Afgezet tegen de totale deelname in het mbo, alle leeftijden en beide leerwegen, vormen de volwassen bbl'ers 14% van het totaal. Daarmee is direct duidelijk dat het gaat om een substantieel deel van de gehele mbo-deelname in Nederland. Het belang van de volwassen bbl-deelname blijkt ook uit het deel van de bbl-deelnemers dat 23 jaar en ouder is: 45%.

Voor volwassenen is, anders dan voor jongeren onder de 23 jaar, de bbl met afstand de belangrijkste leerweg. Bijna driekwart van de volwassenen in het mbo volgt de bbl-route. Bij de jongeren is dat slechts een vijfde.

Voor volwassenen van 23 jaar en ouder is de bbl, met ruim 70.000, veruit de belangrijkste leerroute binnen het mbo. Daarnaast zijn er echter nog bijna 30.000 volwassenen, die op een andere manier bij het mbo staan ingeschreven. De helft daarvan volgt een voltijds bol-opleiding, ruim 9.000 een deeltijd-bol-opleiding en ruim 4.000 staan ingeschreven als examendeelnemer. De deeltijd-bol-opleidingen worden grotendeels (79%) bezet door volwassenen.

In tabel 1.2 is de ontwikkeling van de mbo-deelname over vier schooljaren weergegeven. De cijfers over deelname per opleidingsniveau en sector zijn niet uitgesplitst naar bol en bbl, wel naar leeftijd (23+ en <23). De totale mbo-deelname omvat ook nog de categorie examendeelnemers, in het totaal ruim 11.000. Deze categorie is in het overzicht verder niet opgenomen.

N.B. De cijfers in tabel 1.2 zijn gebaseerd op een ander gegevensbestand van CFI en wijken daarom licht af van de elders in het rapport gebruikte getallen.

Tabel 1.2 Mbo-deelnemersaantallen over vier schooljaren; percentage groei verwijst naar verschil tussen eerste en laatst genoemde schooljaar

	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	% groei
Totaal mbo	490.781	504.618	519.896	526.965	7,4%
Subtotaal 23 jr. en ouder	84.045	88.366	100.926	107.538	28,0
Bol	23.731	24.816	24.649	23.791	0,3
Bbl	57.635	60.192	71.902	78.960	37,0
Niveau 1	7.186	7.933	9.079	9.068	26,2
Niveau 2	22.038	22.881	28.216	30.623	39,0
Niveau 3	28.032	28.968	31.585	34.573	23,3
Niveau 4	26.788	28.584	32.046	33.274	24,2
Economie	21.621	22.174	25.621	26.545	22,8
Techniek	26.851	28.766	33.296	35.965	33,9
Zorg en welzijn	30.639	32.125	36.102	38.048	24,2
Landbouw	4.831	5.032	5.328	6.030	24,8
Subtotaal < 23 jaar	406.736	416.252	418.970	419.427	3,1
Bol	322.790	330.292	324.787	318.724	-1,3
Bbl	79.142	80.339	87.795	94.062	18,9
Niveau 1	16.429	15.404	13.860	12.961	-21,1
Niveau 2	105.083	106.331	106.906	107.612	2,4
Niveau 3	99.969	102.826	104.603	106.408	6,4
Niveau 4	185.253	191.685	193.599	192.446	3,9
Economie	147.762	146.740	145.403	145.106	-1,8
Techniek	115.097	118.339	121.418	123.835	7,6
Zorg en welzijn	122.448	127.789	128.635	126.518	3,3
Landbouw	20.414	21.121	21.378	21.709	6,3

Een aantal punten valt op:

- De deelname aan de bol is in de afgelopen vier jaar licht gedaald. De daling doet zich met name voor bij de categorie deelnemers jonger dan 23 jaar. Uit ander onderzoek komt naar voren dat die daling enerzijds het effect is van een groeiende belangstelling voor het havo

als vervolg op het vmbo en anderzijds een gevolg is van demografische ontwikkeling, namelijk een dalend aantal 16/17-jarigen in de bevolking. Die laatste trend zet zich in elk geval nog enkele jaren voort (Eimers e.a., 2009).

- De deelname aan de bbl daarentegen is de afgelopen jaren fors gestegen. Bij de jongere onderwijsdeelnemers steeg de bbl-deelname met bijna 19%, ofwel bij 15.000 deelnemers. Bij de categorie van 23 jaar en ouder was de stijging nog groter, namelijk 37%, ofwel ruim 21.000.
- De groei van het mbo in de afgelopen vier jaar was vrijwel geheel te danken aan de toename van bbl-deelname. Daarvan kwam 59% voor rekening van de volwassen deelnemers.
- De cijfers onderstrepen het belang van de groep bbl-deelnemers van 23 jaar en ouder voor het mbo. Binnen het mbo als geheel vormt deze groep 14% van het totale aantal deelnemers, maar is deze groep wel verantwoordelijk voor het grootste deel van de groei van het mbo.
- Voor de bbl-route is de volwassen deelname cruciaal. Bijna de helft (45%) van de bbl-deelnemers is 23 jaar of ouder.

1.2 Overzicht naar sector en opleiding

De deelname van volwassenen aan de bbl is gespreid over een zeer groot aantal kwalificaties (crebo-nummers). Lang niet altijd gaat het ook om fysiek afzonderlijke opleidingen, veelal betreft het ook specialisaties binnen een bepaalde opleiding. Dat neemt echter niet weg dat de spreiding aanzienlijk is. De 70.511 volwassen deelnemers stonden in 2007 ingeschreven voor 732 verschillende kwalificaties.

Gemiddeld bedroeg het aantal volwassen bbl-deelnemers per crebo-nummer 96. De deelname is echter niet gelijkmatig gespreid over de verschillende crebo-nummers. In het volgende hoofdstuk richten we ons op 90 voor de doelgroep belangrijkste kwalificaties. Op deze 90 crebo-nummers stonden in het totaal 44.565 volwassen deelnemers ingeschreven, gemiddeld 495 per crebo-nummer. Op de overige 642 crebo-nummers stonden 25.940 volwassenen ingeschreven, een gemiddelde van 40 per crebo-nummer. Het is duidelijk dat er een groot aantal crebo-nummers is waar slechts weinig volwassen deelnemers zijn ingeschreven. Van de 732 kwalificaties met volwassen deelnemers zijn er 282 met tien of minder volwassen deelnemers. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen met alle kwalificaties en het aantal bbl-deelnemers van 23 jaar en ouder.

Behalve het absolute aantal volwassen bbl-deelnemers per opleiding speelt ook een rol wat het aandeel is van de volwassen bbl'ers binnen het totaal van de opleidingsdeelname. Sommige opleidingen bestaan vrijwel geheel uit volwassen bbl-deelnemers, bij andere opleidingen vormen de volwassen bbl'ers een geringe minderheid. In hoofdstuk 3 komen we hierop uitvoerig terug.

Tabel 1.3 Aantal bbl-deelnemers van 23 jaar en ouder en aantal kwalificaties per KBB

KBB	Aantal bbl'ers 23+	Aantal kwalificaties
Calibris	23.659	39
Kenteq	10.900	153
PMLF	7.234	18
ECABO	7.115	57
KCHandel	6.190	45
Aequor	4.736	97
Fundeon	2.626	67
Innovam	1.621	41
VTL	1.287	26
Kenwerk	1.227	38
SVO	1.085	12
SVGB	790	36
Savantis	659	29
Combi KBB's	450	10
SH&M	352	19
LiftGroup	256	14
VOC	205	10
GOC	71	16
KOC	48	5
Totaal	70.511	732

In tabel 1.4 presenteren we de cijfers van deelname per sector.

Tabel 1.4 Mbo-deelnemersaantallen 2007/2008, naar leerweg, leeftijd en sector

	Sector	23+	< 23	Totaal
Bbl	Landbouw	4.736	4.590	9.326
	Techniek	26.015	46.066	72.081
	Economie	15.617	23.182	38.799
	Zorg & welzijn	23.707	12.391	36.098
	<i>Som der sectoren</i>	<i>70.511</i>	<i>86.469</i>	<i>156.980</i>
Bol	Landbouw	464	16.514	16.978
	Techniek	5.642	72.574	78.216
	Economie	7.426	119.018	126.444
	Zorg & welzijn	10.864	113.234	124.098
	<i>Som der sectoren</i>	<i>24.517</i>	<i>323.174</i>	<i>347.691</i>
Totaal	Landbouw	5.200	21.104	26.304
	Techniek	31.657	118.640	150.297
	Economie	23.043	142.200	165.243
	Zorg & welzijn	34.571	125.625	160.196
	<i>Som der sectoren</i>	<i>95.028</i>	<i>409.643</i>	<i>504.671</i>

De bbl is het belangrijkste voor de sector Techniek en voor de sector Landbouw. Binnen de sector Techniek omvat de bbl bijna de helft (48%) van alle deelnemers, voor de sector Landbouw ligt dat percentage op 35%. In de beide andere sectoren volgt 23% van de deelnemers de bbl. Terwijl de sector Techniek met 72.000 studenten veruit de grootste bbl-deelname heeft, is daarvan slechts een derde (36%) 23 jaar of ouder. De bbl in de Techniek wordt vooral bezet door jongeren. Dat is anders bij bijvoorbeeld de sector Zorg & welzijn waar de volwassen deelnemers juist de meerderheid (66%) vormen.

In absolute zin zijn de meeste volwassen bbl-deelnemers te vinden in de sector Techniek (26.000) en de sector Zorg & welzijn (23.700).

Om het beeld verder aan te scherpen kijken we nu naar de mbo-deelname uitgesplitst naar opleidingsniveau.

Tabel 1.5 Mbo-deelnemersaantallen 2007/2008, naar leerweg, leeftijd en opleidingsniveau

	Niveau	23+	<23	Totaal
Bbl	1	7.005	3.640	10.645
	2	20.926	43.559	64.485
	3	23.670	29.438	53.108
	4	18.910	9.832	28.742
	<i>Som der niveaus</i>	<i>70.511</i>	<i>86.469</i>	<i>156.980</i>
Bol	1	1.691	9.768	11.459
	2	4.903	60.401	65.304
	3	6.464	71.885	78.349
	4	11.459	181.120	192.579
	<i>Som der niveaus</i>	<i>24.517</i>	<i>323.174</i>	<i>347.691</i>
Totaal	1	8.696	13.408	22.104
	2	25.829	103.960	129.789
	3	30.134	101.323	131.457
	4	30.369	190.952	221.321
	<i>Som der niveaus</i>	<i>95.028</i>	<i>409.643</i>	<i>504.671</i>

Eerder zagen we dat de categorie volwassen bbl-deelnemers 14% van de totale mbo-populatie uitmaakt. In tabel 1.5 komt naar voren dat het percentage echter verschilt per niveau. Op niveau 1 is de deelname van volwassen bbl'ers het hoogst, namelijk 32%, ofwel 7.000 van de 22.000 in het totaal. Het mbo-niveau 1 is het niveau van de assistent-opleidingen. Het niveau ligt lager dan het landelijk als minimum startkwalificatie bepaalde mbo-niveau 2. Het feit dat er relatief zoveel volwassen deelnemers zijn op niveau 1 is een punt dat nadere aandacht verdient. In de navolgende hoofdstukken komen we hier dan ook op terug.

Het percentage volwassen bbl'ers is het laagst op niveau 4, namelijk 9%. Voor de niveaus 2 en 3 ligt het percentage op circa 17%.

Als we alleen naar de bbl kijken dan blijkt dat het belang van de volwassenendeelname verschilt per niveau. Op de niveaus 1 en 4 vormen de volwassenen de meerderheid van de deelnemers

(66%), op niveau 3 ligt de deelname van volwassenen lager (45%) en op niveau 2 vormen de volwassenen een duidelijke minderheid (32%). In absolute zin volgt het grootste aantal volwassenen bbl-deelnemers een opleiding op niveau 3.

In tabel 1.6 is de groep volwassenen bbl'ers uitgesplitst naar sector en opleidingsniveau.

Tabel 1.6 Aantal bbl-deelnemers van 23 jaar en ouder, naar sector en niveau

	Landbouw	Techniek	Economie	Zorg & welzijn	Som der sectoren
Niveau 1	1.704	4.189	867	232	<i>7.005</i>
Niveau 2	1.506	9.028	6.596	3.405	<i>20.926</i>
Niveau 3	1.073	7.865	4.166	10.541	<i>23.670</i>
Niveau 4	453	4.933	3.988	9.529	<i>18.910</i>
<i>Som der niveaus</i>	<i>4.736</i>	<i>26.015</i>	<i>15.617</i>	<i>23.707</i>	<i>70.511</i>

Het blijkt dat de twee sectoren met de meeste volwassen bbl-deelnemers ieder een eigen karakteristiek kennen. In de sector Techniek bevinden de meeste volwassen bbl'ers zich op niveau 2 en 3 (bijna 17.000). In de sector Zorg & welzijn ligt het zwaartepunt juist bij de niveaus 3 en 4 (20.000). Voor de sector Economie geldt dat ook daar de niveaus 2 en 3 het belangrijkste zijn wat betreft volwassen deelnemers.

De volwassen deelnemers op niveau 1, waar we hiervoor over spraken, vinden we vooral terug binnen de sector Techniek (bijna 4.200). Opvallend is echter ook het grote aantal op niveau 1 binnen de sector Landbouw. Voor die sector is zelfs het aantal volwassen deelnemers op niveau 1 het hoogst van alle niveaus.

Eerder zagen we in tabel 1.2 dat de groei van het aantal volwassen deelnemers op alle niveaus en in alle vier de sectoren boven de 20% ligt. Een uitschieter is de sector Techniek met een groei van 34%. Parallel daaraan was ook de groei op niveau 2 het hoogst, namelijk 39%. Ter vergelijking: voor de categorie jonger dan 23 jaar (bol en bbl) bedroeg de gemiddelde groei 3%. Met 8% groei doet ook voor die categorie de sector Techniek het relatief het best. Opmerkelijk is verder de scherpe daling van het aantal jongere deelnemers aan de opleidingen op niveau 1 (minus 21%).

Kijkend naar de volwassen deelname per opleiding en sector valt op dat er al eerste patronen zichtbaar worden, die wijzen op een mogelijk verschillende karakteristiek van de onderwijsdeelname. Opvallende punten zijn onder meer de verschillende zwaartepunten per sector wat betreft het opleidingsniveau.

1.3 Kenmerken van volwassen bbl-deelnemers

In de navolgende twee tabellen is de onderwijsdeelname in het mbo uitgesplitst naar geslacht, respectievelijk per niveau en per sector.

Tabel 1.7 Mbo-deelnemersaantallen 2007/2008, naar leerweg, leeftijd, niveau en geslacht

	Niveau	23+		< 23		Totaal	
		Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Bbl	1	4.856	2.149	3.022	618	7.878	2.767
	2	14.636	6.290	35.572	7.987	50.208	14.277
	3	11.554	12.116	20.207	9.231	31.761	21.347
	4	9.792	9.118	4.692	5.140	14.484	14.258
	<i>Som der niveaus</i>	<i>40.838</i>	<i>29.673</i>	<i>63.493</i>	<i>22.976</i>	<i>104.331</i>	<i>52.649</i>
Bol	1	762	929	5.927	3.841	6.689	4.770
	2	1.768	3.135	30.711	29.690	32.479	32.825
	3	2.044	4.420	25.987	45.898	28.031	50.318
	4	5.487	5.972	90.278	90.842	95.765	96.814
	<i>Som der niveaus</i>	<i>10.061</i>	<i>14.456</i>	<i>152.903</i>	<i>170.271</i>	<i>162.964</i>	<i>184.727</i>
Totaal	1	5.618	3.078	8.949	4.459	14.567	7.537
	2	16.404	9.425	66.283	37.677	82.687	47.102
	3	13.598	16.536	46.194	55.129	59.792	71.665
	4	15.279	15.090	94.970	95.982	110.249	111.072
	<i>Som der niveaus</i>	<i>50.899</i>	<i>44.129</i>	<i>216.396</i>	<i>193.247</i>	<i>267.295</i>	<i>237.376</i>

Tabel 1.8 Mbo-deelnemersaantallen 2007/2008, naar leerweg, leeftijd, sector en geslacht

	Sector	23 jaar en ouder		< 23 jaar		Totaal	
		Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Bbl	Landbouw	3.762	974	3.476	1.114	7.238	2.088
	Techniek	23.726	2.289	45.202	864	68.928	3.153
	Combi	394	42	199	41	593	83
	Economie	9.068	6.549	13.564	9.618	22.632	16.167
	Zorg & welzijn	3.888	19.819	1.052	11.339	4.940	31.158
	<i>Som der sectoren</i>	<i>40.838</i>	<i>29.673</i>	<i>63.493</i>	<i>22.976</i>	<i>104.331</i>	<i>52.649</i>
Bol	Landbouw	179	285	7.056	9.458	7.235	9.743
	Techniek	3.915	1.727	55.763	16.811	59.678	18.538
	Combi	85	36	1.523	311	1.608	347
	Economie	3.414	4.012	67.495	51.523	70.909	55.535
	Zorg & welzijn	2.468	8.396	21.066	92.168	23.534	100.564
	<i>Som der sectoren</i>	<i>10.061</i>	<i>14.456</i>	<i>152.903</i>	<i>170.271</i>	<i>162.964</i>	<i>184.727</i>
Totaal	Landbouw	3.941	1.259	10.532	10.572	14.473	11.831
	Techniek	27.641	4.016	100.965	17.675	128.606	21.691
	Combi	479	78	1.722	352	2.201	430
	Economie	12.482	10.561	81.059	61.141	93.541	71.702
	Zorg & welzijn	6.356	28.215	22.118	103.507	28.474	131.722
	<i>Som der sectoren</i>	<i>50.899</i>	<i>44.129</i>	<i>216.396</i>	<i>193.247</i>	<i>267.295</i>	<i>237.376</i>

In het gehele mbo is de verdeling over mannen en vrouwen ongeveer gelijk. Voor de volwassen bbl'ers geldt dat er meer mannen deelnemen dan vrouwen (58% mannen). De belangrijkste oorzaak voor het verschil is de veel grotere deelname van mannen op niveau 2. Zoals we al eerder zagen en bevestigd wordt in tabel 1.8 komt dat grotendeels doordat de opleidingen op niveau 2 vooral in de Techniek voorkomen. De relatief hoge deelname van vrouwen op niveau 3 en 4 hangt weer samen met de dominantie van de sector Zorg & welzijn.

Het aantal mannelijke deelnemers op niveau 1 is meer dan tweemaal hoger dan dat van vrouwelijke deelnemers. Ook hier is er een samenhang met sector. Volwassen bbl'ers op niveau 1 zijn vooral terug te vinden in de sectoren Techniek en Landbouw.

Het percentage allochtone volwassen bbl-deelnemers bedraagt 25%. In de laatste twee jaren is het percentage licht gestegen tot 27%. Uit tabel 1.9 blijkt dat het vooral de groei van het aantal mannelijke, allochtone deelnemers is die voor de stijging zorgt. De deelname van allochtone mannen steeg de afgelopen vier jaar met maar liefst 60%.

Tabel 1.9 Aantal bbl-deelnemers van 23 jaar en ouder, naar etniciteit en geslacht, vier schooljaren, stijging tussen eerste en laatste jaar

	Man		Vrouw		Totaal
	Autochtoon	Allochtoon	Autochtoon	Allochtoon	
2005/2006	25.111	7.770	18.095	6.657	57.635
2006/2007	26.698	8.660	18.459	6.374	60.192
2007/2008	30.739	10.963	22.307	7.892	71.902
2008/2009	32.308	12.479	25.124	9.045	78.960
Stijging (aantal)	7.197	4.709	7.029	2.388	21.325
Stijging (%)	28,7	60,6	38,8	35,9	37,0

Tot slot kijken we nog nader naar de leeftijdsopbouw van de groep volwassen bbl-deelnemers. Zoals al eerder aangegeven verschilt de leeftijdsopbouw voor de bbl sterk van die van de bol. Bij de bol ligt het zwaartepunt van de deelname tussen 16 en 20 jaar. Voor de bbl is de spreiding veel groter. Ruim 70.000 bbl-deelnemers zijn 23 jaar of ouder. Opmerkelijk is dat van die groep ongeveer de helft (34.895) valt in de categorie van 35 jaar en ouder. De bbl kent ruim 24.000 deelnemers van 40 jaar en ouder.

Tabel 1.10 Leeftijdsopbouw van deelnemerspopulatie bbl en bol

	Bbl		Bol	
< 15 jaar	-		19	0,0%
15 jaar	115	0,1%	1.350	0,4%
16 jaar	7.931	5,1%	51.372	14,8%
17 jaar	15.674	10,0%	78.842	22,7%
18 jaar	16.135	10,3%	71.084	20,4%
19 jaar	15.022	9,6%	56.246	16,2%
20 jaar	13.192	8,4%	34.690	10,0%
21 jaar	10.498	6,7%	19.131	5,5%
22 jaar	7.902	5,0%	10.440	3,0%
23 jaar	6.261	4,0%	6.109	1,8%
24 jaar	4.900	3,1%	3.659	1,1%
25 – 29 jaar	15.025	9,6%	7.037	2,0%
30 – 34 jaar	9.430	6,0%	2.325	0,7%
35 – 39 jaar	10.613	6,8%	1.936	0,6%
40 – 44 jaar	10.562	6,7%	1.664	0,5%
45 – 49 jaar	8.061	5,1%	1.116	0,3%
50 – 54 jaar	4.076	2,6%	484	0,1%
55 – 59 jaar	1.427	0,9%	143	0,0%
> 59 jaar	156	0,1%	44	0,0%
Totaal	156.980	100,0%	347.691	100,0%

In dit hoofdstuk is een totaalbeeld van de bbl-deelname van volwassenen geschetst. Uit de cijfers komt een eerste beeld naar voren van de volwassen bbl'er. Duidelijk is echter ook dat er niet sprake is van één karakteristiek. Veel mannelijke deelnemers zijn te vinden op niveau 1 en 2 in de Landbouw en Techniek, veel vrouwelijke deelnemers juist op niveau 3 en 4 in de Zorg & welzijn.

In het volgende hoofdstuk maken we een clustering van verwante opleidingen en kijken we aan de hand van een aantal casestudies nader naar de kenmerken van de volwassen bbl-deelnemers.

2 Casestudies opleidingen en branches

In het vorige hoofdstuk zagen we dat de volwassen bbl-deelnemers niet gelijkmatig gespreid zijn over alle opleidingen. Per sector verschilt de deelname van 23-plussers naar opleidingsniveau. Ook zagen we dat van het grote aantal van 732 crebo-nummers er een beperkt aantal crebo's is dat het grootste deel van de volwassen bbl-deelnemers trekt. In dit hoofdstuk zoomen we in op die groep en kijken we welke opleidingen typisch voor volwassen bbl'ers zijn. Er wordt een achttal clusters van opleidingen onderscheiden, die in beknopte casestudies nader worden omschreven.

Bij elke casestudie is minimaal één persoon geraadpleegd van een roc, KBB of andere instantie met kennis over de branche/opleiding en/of de deelnemers in de opleiding (zie bijlage 1 voor de geraadpleegde personen). Verder is literatuur geraadpleegd, waaronder arbeidsmarktrapporten en kwalificatiedossiers. Elke casestudie wordt aan de hand van een korte beschrijving van de opleiding en branche en een beschrijving van de volwassen deelnemers aan de betreffende opleiding beschreven.

2.1 Opleidingen met veel volwassen bbl'ers

In tabel 2.1 zijn de vijftien opleidingen met de meeste bbl-deelnemers van 23 jaar en ouder opgenomen. In het overzicht treffen we, zoals op grond van de eerdere cijfers te verwachten viel, voornamelijk opleidingen uit de sectoren Techniek en Zorg & welzijn.

Tabel 2.1 Kwalificaties met het hoogste aantal bbl-deelnemers van 23 jaar en ouder

Niveacluster		Kwalificatie	Bbl-deelnemers 23+
3	Zorg	Verzorgende	7.835
4	Zorg	Verpleegkundige	4.097
4	Welzijn	Sociaal Pedagogisch Werker 4 (SPW 4)	3.084
2	Veiligheid	Beveiligger	2.557
3	Welzijn	Sociaal Pedagogisch Werker 3 (SPW 3)	1.771
1	Procestechniek, labtechniek	Basisoperator	1.619
1	Installatietechn, elektro en metaal	Arbeidsmarktgekwalificeerd Assistent	1.617
2	Zorg	Helpende	1.576
2	Procestechniek, labtechniek	Mechanisch Operator A	1.502
3	Procestechniek, labtechniek	Procesoperator B	1.226
2	Handel	Verkoopmedewerker	984
4	Handel	Filiaalbeheerder	926
2	Welzijn	Helpende Zorg & welzijn	862
4	Installatietechn, elektro en metaal	Technicus Sterkstroominstallaties (TSI)	805
3	Procestechniek, labtechniek	Mechanisch Operator B	801
Totaal			31.262

Wat opvalt, is het grote aantal van 1.617 deelnemers voor de AKA-opleiding binnen het cluster Installatietechniek, elektro en metaal (IEM) van het KBB Kenteq. Dat is te verklaren uit het feit dat toen de AKA begon als experimentele opleiding Kenteq bereid was het bij de AKA behorende crebo-nummer onder te brengen.

Tabel 2.2 Kwalificaties met hoog percentage bbl-deelnemers van 23 jaar en ouder binnen de totale bbl van die kwalificatie

Niveau	Cluster	Kwalificatie	Aantal bbl23+	Bbl23+ / Bbl23+ /	
				totaal bbl	totaal mbo
4	Welzijn	Sociaal Pedagogisch Werker 4 (SPW 4)	3084	82,5%	17,4%
1	Procestechniek, labtechniek	Basisoperator	1.619	95,4%	95,4%
1	Installatietechniek, elektro en metaal	Arbeidsmarktgekwalificeerd Assistent	1.617	78,3%	18,7%
2	Zorg	Helpende	1.576	89,1%	42,5%
2	Procestechniek, labtechniek	Mechanisch Operator A	1.502	94,1%	94,1%
3	Procestechniek, labtechniek	Procesoperator B	1.226	87,9%	81,4%
2	Welzijn	Helpende Zorg & welzijn	862	88,0%	9,7%
3	Procestechniek, labtechniek	Mechanisch Operator B	801	96,4%	95,7%
3	Econ. Adm.	Commercieel medewerker (Contactcenter medewerker)	681	93,5%	93,5%
4	Procestechniek, labtechniek	Procesoperator C	663	95,9%	95,9%
2	Procestechniek, labtechniek	Procesoperator A	621	92,0%	92,0%
2	Toerisme	Facilitair medewerker	619	89,6%	40,7%
2	Handel	Logistiek medewerker (Logistiek medewerker KC Handel)	502	76,4%	70,1%
1	Voedingsindustrie	Arbeidsmarktgekwalificeerd assistent (Voedsel en leefomgeving)	469	89,0%	81,8%
4	Econ. Adm.	Commercieel Medewerker Marketing en Communicatie	419	91,3%	12,3%
Totaal			16.261	87,9%	30,7%

Van de opleidingen in de lijst van vijftien grootste zijn er een aantal waar de volwassen bbl'ers de opleiding domineren. Zo bestaan de operatoropleidingen voor 90% of meer uit volwassen

bbl'ers. Niet alleen zijn vrijwel alle bbl-deelnemers 23 jaar of ouder, ook kennen deze opleidingen geen (of bijna geen) bol-variant.

Dat geldt niet voor alle opleidingen uit de lijst. Eén van de opleidingen met de meeste volwassen bbl'ers is verpleegkundige. Van de 15.000 mbo-studenten op deze opleiding zijn er ruim 4.000 bbl'ers van 23 jaar of ouder. Dat is 27% van het totaal.

Sommige opleidingen bestaan dus vrijwel geheel uit volwassen bbl'ers, terwijl bij andere opleidingen het volume wel groot is, maar de opleiding ook veel jongere bbl'ers en/of veel bol-deelnemers kent.

In tabel 2.2 zijn de kwalificaties weergegeven waarvan de bbl grotendeels bestaat uit volwassenen. Te zien is dat de kwalificaties sterk uiteenlopen wat betreft het aandeel dat de volwassen bbl'ers uitmaken van het totaal aantal mbo-deelnemers per kwalificatie.

In de tabellen 2.1 en 2.2 komen bepaalde kwalificaties telkens terug. Tevens valt op dat er veel op elkaar gelijkende kwalificaties in de lijst voorkomen, bijvoorbeeld de operatoropleidingen, de AKA-opleidingen en de zorgopleidingen. Op die manier worden clusters van verwante kwalificaties zichtbaar, die kennelijk als gemeenschappelijke kenmerken een groot volume van volwassen bbl-deelnemers hebben. De clustering verwijst echter ook naar andere gemeenschappelijk kenmerken, die voor een beter begrip van het fenomeen van volwassen bbl'ers relevant kunnen zijn, zoals branchekarakteristieken, motieven van deelnemers of kenmerken van de opleidingen zelf.

2.2 Clusters van verwante kwalificaties

Op basis van het absolute aantal volwassen bbl'ers, het aandeel volwassen bbl'ers binnen de bbl en het percentage volwassen bbl'ers binnen het totaal van alle deelnemers is gekeken naar groepen van verwante kwalificaties. Uit de analyse komen acht clusters naar voren:

- cluster Zorg;
- cluster Welzijn;
- cluster Procestechniek;
- cluster Installatie-, elektro- en metaaltechniek;
- cluster Handel;
- cluster Veiligheid;
- cluster Economisch-administratief;
- cluster AKA – niveau 1 in het groene onderwijs.

De clusters omvatten niet alle kwalificaties die in theorie aan dat cluster toegewezen zouden kunnen worden. Het gaat om de kwalificaties waar de volwassen bbl-deelname een belangrijke rol speelt. In de navolgende overzichten geven we per cluster aan om welke kwalificaties het gaat.

Cluster Zorg

- Kwalificaties: zorghulp, helpende, verzorgende, verpleegkundige.
- Totaal aantal mbo-deelnemers: 42.716.
- Totaal aantal volwassen bbl-deelnemers: 14.487.

- Percentage volwassen bbl'ers op totaal mbo-deelname: 34%.
- Kwalificaties met helft of meer volwassen bbl'ers: geen.

Cluster Welzijn

- Kwalificaties: Sociaalpedagogisch werker, helpende welzijn.
- Totaal aantal mbo-deelnemers: 49.221.
- Totaal aantal volwassen bbl-deelnemers: 6.010.
- Percentage volwassen bbl'ers op totaal mbo-deelname: 12%.
- Kwalificaties met helft of meer volwassen bbl'ers: geen.

Cluster Procestechiek

- Kwalificaties: Procesoperator, mechanisch operator, operator.
- Totaal aantal mbo-deelnemers: 8.501.
- Totaal aantal volwassen bbl-deelnemers: 7.461.
- Percentage volwassen bbl'ers op totaal mbo-deelname: 88%.
- Kwalificaties met helft of meer volwassen bbl'ers: allemaal.

Cluster Installatie-, elektro- en metaaltechniek

- Kwalificaties: monteur/technicus sterkstroominstallatie.
- Totaal aantal mbo-deelnemers: 6.457.
- Totaal aantal volwassen bbl-deelnemers: 2.203.
- Percentage volwassen bbl'ers op totaal mbo-deelname: 34%.
- Kwalificaties met helft of meer volwassen bbl'ers: technicus sterkstroominstallaties.

Cluster Handel

- Kwalificaties: verkoop, logistiek, magazijn, ondernemer, commercieel medewerker.
- Totaal aantal mbo-deelnemers: 40.106.
- Totaal aantal volwassen bbl-deelnemers: 6.097.
- Percentage volwassen bbl'ers op totaal mbo-deelname: 15%.
- Kwalificaties met helft of meer volwassen bbl'ers: magazijnkwalificaties op niveau 1-3, logistiek medewerker, supervisor logistiek.

Cluster Veiligheid

- Kwalificaties: beveiliging, coördinator beveiliging.
- Totaal aantal mbo-deelnemers: 8.527.
- Totaal aantal volwassen bbl-deelnemers: 3.066.
- Percentage volwassen bbl'ers op totaal mbo-deelname: 36%.
- Kwalificaties met helft of meer volwassen bbl'ers: geen.

Cluster Economisch-administratief

- Kwalificaties: commercieel medewerker (contactcenter medewerker), commercieel medewerker niveau 4 (marketing en communicatie, bank- en verzekeringswezen).
- Totaal aantal mbo-deelnemers: 8.153.
- Totaal aantal volwassen bbl-deelnemers: 1.516.
- Percentage volwassen bbl'ers op totaal mbo-deelname: 19%.

- Kwalificaties met helft of meer volwassen bbl'ers: contactcenter medewerker.

Cluster AKA – niveau 1 in het groene onderwijs

- Kwalificaties: AKA (Kenteq), AKA (Aequor), assistent-medewerker voedsel en leefomgeving (SVO), assistent-medewerker voedsel en leefomgeving/groen (Aequor), productieassistent versindustrie (SVO).
- Totaal aantal mbo-deelnemers: 11.303.
- Totaal aantal volwassen bbl-deelnemers: 3.725.
- Percentage volwassen bbl'ers op totaal mbo-deelname: 33%.
- Kwalificaties met helft of meer volwassen bbl'ers: AKA (Aequor), assistent-medewerker voedsel en leefomgeving (SVO), assistent-medewerker voedsel en leefomgeving/groen (Aequor).

In het totaal gaat het in de acht clusters om 90 kwalificaties met 44.565 deelnemers.

De clusters vormen een goede illustratie van de breedte van branches en soorten opleidingen waar volwassen bbl'ers in grote getale te vinden zijn. In navolgende paragrafen gaan we dieper in op de acht clusters van kwalificaties en geven we een beeld van de belangrijkste kenmerken en achtergronden.

2.3 Zorg & welzijn

Korte beschrijving branche/opleiding

De aanhoudende, grote personeelstekorten in de sector Zorg & welzijn vormen een belangrijke stimulans voor zorginstellingen om, naast schoolverlaters uit de initiële zorg- en welzijnopleidingen, ook elders (volwassen) personeel aan te trekken en te scholen. De bbl is daarbij voor de instellingen een attractieve optie, omdat de deelnemers gelijk productief zijn op de werkvloer.

Behalve de behoefte aan personeel dragen ook andere branchespecifieke kenmerken bij aan de instroom in de bbl vanuit de sector. Zo schrijft de Wet BIG voor dat de beroepsbeoefenaar voor het verrichten van bepaalde handelingen officieel geregistreerd moet staan. Dat kan alleen wanneer men een erkende opleiding heeft gevolgd.

Een andere specifieke reden waarom in bepaalde delen van de sector Zorg & welzijn juist volwassen personeel aan wordt getrokken, is de belasting die het werk met zich meebrengt.

Een aantal beroepen is mentaal zwaar en vereist een zekere levenservaring en rijpheid van het personeel. Dat geldt onder meer voor beroepen in de jeugd- en gehandicaptenzorg. Instellingen in die branches achten een rijper, volwassen persoon meer geschikt dan een jongere die net het vmbo heeft afgerond.

De zorg- en welzijninstellingen kennen van oudsher een echte opleidingscultuur. Voor de invoering van de WEB in 1996 werden de zorgopleidingen intern verzorgd (in service opleidingen). Sinds 1996 verzorgen de roc's de opleidingen op mbo-niveau. Ondanks die overgang hebben de meeste instellingen nog altijd relatief veel aandacht voor het opleiden van zittend en nieuw personeel en is er nog veel overgebleven van de kennis en ervaring op het gebied van begeleiding.

Het is vooral de zorgsector die de meeste volwassenen aantrekt via bbl-trajecten. Blijkens informatie van Calibris, het KBB voor de sector, komen volwassen deelnemers in de bbl-opleiding SPW 3 en 4 vaak niet in de welzijnssector terecht, maar veel in gehandicaptenzorg, in GGZ en jeugdzorg en soms in de verpleging en verzorging. De volwassen deelnemers aan de opleidingen op niveau 1 en 2 komen vooral terecht in de thuiszorg en in verzorgingshuizen. Voor een groot deel gaat het om relatief eenvoudig werk, waarvan echter steeds meer instellingen vinden dat daarvoor gekwalificeerd personeel nodig is.

Beschrijving volwassen deelnemers

De opleidingen in de zorg en welzijn in het door ons onderscheiden cluster herbergen bijna 30% (20.497) van alle bbl-deelnemers van 23 jaar en ouder. De meeste deelnemers zijn te vinden bij de opleidingen voor verzorgende en verpleegkundige, gevolgd door SPW 3 en 4. Opgemerkt moet worden dat het gaat om opleidingen met een groot volume deelnemers, ook bij de categorie jonger dan 23 jaar.

Tabel 2.3 Bbl-opleidingen in de zorg en welzijn met volwassen deelnemers, schooljaar '07/'08

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl23+	Totaal mbo	Bbl23+ /Totaal mbo
Calibris 2		Welzijn	Helpende Welzijn	1.155	13.775	8,4%
Calibris 3		Welzijn	Sociaal Pedagogisch Werker 3 (SPW 3)	1.771	17.733	10,0%
Calibris 4		Welzijn	Sociaal Pedagogisch Werker 4 (SPW 4)	3.084	17.713	17,4%
Calibris 1		Zorg	Zorghulp	232	1.119	20,7%
Calibris 2		Zorg	Helpende Zorg	1.578	3.744	42,1%
Calibris 3		Zorg	Verzorgende	8.093	19.941	40,6%
Calibris 4		Zorg	Verpleegkundige	4.584	17.912	25,6%
Totaal kwalificaties Welzijn				6.010	49.221	12,2%
Totaal kwalificaties Zorg				14.487	42.716	33,9%
Totaal bovenstaande kwalificaties				20.497	91.937	22,3%

Volwassen deelnemers aan de zorgopleidingen worden herkend als:

- Zijinstromers. Een grote groep van voornamelijk vrouwen, die 'iets anders' wil gaan doen.. Het gaat enerzijds om vrouwen die allerlei baantjes gehad hebben en nu een vaste werkomgeving willen. Daarbij gaat het niet zozeer om werklozen. Anderzijds gaat het om vrouwen, die om meer 'idealistische' motieven een bewuste keuze maken om hun huidige baan te verlaten om in de zorg meer betekenisvol werk te gaan doen. Het kunnen werken in deeltijd speelt daarbij ook een grote rol. Deze zijinstromers vinden we terug op de niveaus 2, 3 en 4.
- Herintredende autochtone vrouwen en voor een deel ook allochtone vrouwen van meestal Surinaamse en Antilliaanse afkomst. Het kunnen werken in deeltijd is voor hen de belangrijkste aantrekkingsfactor. Ook deze vrouwen vinden we terug op de niveaus 2, 3 en 4.

- Op niveau 1 beginnen vooral ook drop-outs van begin twintig. Voor een kleine groep gaat het om re-integratie van werklozen, voornamelijk op niveau 1.

In de zorgopleidingen nemen zoals bekend vooral vrouwen deel. Gemiddeld over alle opleidingen is in de zorgsector 90% van de volwassen deelnemers vrouw en in de welzijnssector 73%, zie tabel 2.4. In de opleidingen verzorgende, verpleegkundige en SPW 4 is circa 20% van de volwassen deelnemers allochtoon, veelal Surinaams of Europees. In de opleiding SPW 3 nemen meer volwassen allochtonen deel, zo'n 37%. Het zijn hier minder vaak vrouwen van Surinaamse en Europese afkomst en relatief vaker vrouwen van Marokkaanse, Turkse en Aziatische afkomst.

Tabel 2.4 Volwassen deelnemers (23+) in de opleidingen zorg en welzijn naar geslacht en etniciteit, schooljaar '07/'08

	% vrouw	% allochtoon
Zorg		
Zorghulp (niveau 1)	99	37
Helpende (niveau 2)	95	28
Verzorgende (niveau 3)	93	23
Verpleegkundige (niveau 4)	71	15
Totaal Zorg	90	22
Welzijn		
Helpende (niveau 2)	83	34
SPW 3	89	37
SPW 4	63	20
Totaal Welzijn	73	32

Eerder is al opgemerkt dat volwassen deelnemers aan de zorg- en welzijnopleidingen vooral herintredende vrouwen zijn en vrouwen die instromen vanuit andere sectoren. Het gros van deze vrouwen neemt zelf de beslissing om werkzaam te zijn in deze sector en zich in de bbl te laten scholen. Voor de bekostiging van de opleiding is de regeling WVA (Wet vermindering afdracht) van belang voor de zorginstellingen. De WVA biedt instellingen een belastingaftrek van € 2.500 wanneer zij als leerbedrijf werknemers in het kader van de bbl in dienst nemen. De deelnemers zelf betalen normaliter niet of nauwelijks mee aan de opleiding. Hoewel de kosten voor de bbl-trajecten voor instellingen een belemmering kunnen zijn – dat geldt met name nu de financiële situatie bij instellingen in veel gevallen slechter is geworden – lijkt het erop dat de voordelen voor werkgever en werknemer nog altijd groot zijn en dat de volwassen bbl-deelname van uit de sector Zorg & welzijn ook in de toekomst hoog zal blijven.

2.4 Procesoperator

Korte beschrijving branche/opleiding

Tot aan de economische crisis van 2009 hadden bedrijven in de procesindustrie te maken met forse tekorten aan medewerkers, met name voor de functie van operator. In het arbeidsmarktonderzoek van de VAPRO-OVP (Stichting Kenniscentrum PMLF en Stichting Opleidingsfonds OVP) uit 2007 is te lezen dat de bedrijven in 2007 gemiddeld zeven vacatures open hadden staan, in de meeste gevallen op mbo-niveau. Het aantal vacatures is daarbij het grootst op het niveau van operators A en B (mbo-niveau 2 en 3). Zowel een uitbreidingsvraag als een vervangingsvraag als gevolg van vergrijzend personeel, zorgen ervoor dat het aantal vacatures is toegenomen.

Dat procesindustriële bedrijven de functie van operator maar moeilijk kunnen vullen, is een logisch gevolg van het feit dat er geen jonge aanwas van operators is vanuit de scholen. Vrijwel alle procesindustriële bedrijven werken namelijk met ploegendiensten. Een werknemer is pas wettelijk toegestaan in ploegendienst te werken als hij de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Gevolg hiervan is dat jongeren die het vmbo hebben afgerond, niet kunnen kiezen voor de bbl-opleiding van operator. Dat zou immers betekenen dat zij gelijk, als zestienjarigen aan het werk zouden gaan. De opleidingen tot operator worden dan ook nauwelijks gevolgd door jongeren en zijn te kenmerken als echte 'volwassenenopleidingen' (zie tabel 2.5 voor de percentages volwassenen in de operatoropleidingen).

Het beroep van de operator heeft in de loop der jaren een sterke mate van technologische ontwikkeling doorgemaakt. In het nieuwste kwalificatiedossier van de operator alsook in het eindtermendocument van de mechanisch operator uit 2002 is te lezen dat er van oudsher handmatig werd gewerkt. In die tijden werd vaak ook ongekwalificeerd personeel aangenomen. De handelingen zijn steeds meer geautomatiseerd en digitalisering speelt een grotere rol in het werk. Het heeft geleid tot meer geïntegreerde en complexe productieprocessen, die met steeds meer geavanceerde apparatuur worden bewaakt en bestuurd. Die ontwikkeling leidt tot een andere invulling van het werk van de operator. De technologische ontwikkeling leidt daarom tot een impuls voor bedrijven om ook zittend, ongekwalificeerd personeel een bbl-opleiding te laten volgen.

Beschrijving volwassen deelnemers

De opleidingen tot operator omvatten in totaal meer dan 10% (7.461) van alle bbl-deelnemers van 23 jaar en ouder. Heel duidelijk is dat – zoals eerder opgemerkt – deze operatoropleidingen echte 'volwassenenopleidingen' zijn. In de procestechnische opleidingen is meer dan 87% van alle mbo-deelnemers een volwassen bbl'er van 23 jaar of ouder. Bij de basis- en mechanisch operator ligt het percentage zelfs op 95%.

Tabel 2.5 Bbl-opleidingen in de proces- en labtechniek met volwassen deelnemers, schooljaar '07/'08

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl23+	Totaal mbo	Bbl23+/ Totaal mbo
PMLF	1	Procestechniek	(Assistent) Basisoperator	1.758	1.848	95,1%
PMLF	2, 3, 4	Procestechniek	Mechanisch Operator A, B, C	2.379	2.511	94,7%
PMLF	2, 3, 4	Procestechniek	Procesoperator A, B, C	2.510	2.873	87,4%
PMLF	2, 3, 4	Procestechniek	Operator	814	1.269	64,1%
			Totaal bovenstaande kwalificaties	7.461	8.501	87,8%
PMLF	1	Procestechniek	Bovenstaande kwalificaties naar niveau 1	1.758	1.848	95,1%
PMLF	2	Procestechniek	Bovenstaande kwalificaties naar niveau 2	2.711	2.952	91,8%
PMLF	3	Procestechniek	Bovenstaande kwalificaties naar niveau 3	2.241	2.754	81,4%
PMLF	4	Procestechniek	Bovenstaande kwalificaties naar niveau 4	751	947	79,3%

Werknemers in de procesindustrie en deelnemers aan de operatoropleidingen zijn voornamelijk mannen tussen de 40 en 54 jaar. In onderstaande tabel is te zien dat 92% van de volwassen deelnemers man is. Alleen op niveau 1 vinden we relatief wat meer vrouwen, namelijk 19%. Gemiddeld voor alle niveaus is 28% van de volwassen deelnemers allochtoon. Daarbij geldt: hoe lager het niveau, des te meer allochtonen in de opleiding. Op niveau 1 is 38% allochtoon, tegenover 18% op niveau 4.

Tabel 2.6 Volwassen deelnemers (23+) in de opleiding procesoperator naar geslacht en etniciteit, schooljaar '07/'08

Procesoperator	% man	% allochtoon
Niveau 1	81	38
Niveau 2	95	29
Niveau 3	98	23
Niveau 4	98	18
Totaal	92	28

Omdat de bedrijven in de procestechniek geen jonge schoolverlaters aan kunnen nemen in geval van een vacature voor operator, moeten zij via allerlei andere wegen personeel zien te krijgen. Uit een interview met een vertegenwoordiger van de VAPRO-OVP kwam naar voren dat het bij nieuw aangenomen personeel vaak gaat om zijinstroom vanuit een andere technische branche. Zij hebben vaak wel een technische affiniteit. Als voorbeeld kan de grote instroom vanuit de scheepvaarttechniek worden genoemd.

Van oudsher werd scholing vooral ingezet om het ongekwalificeerde, zittende personeel te kwalificeren. Dit speelt waarschijnlijk een steeds minder grote rol bij bedrijven. Het zijn nu vooral de hogere eisen die aan het beroep worden gesteld ten gevolge van technologische innovatie en veiligheidsvoorschriften, die ervoor zorgen dat het zittend personeel wordt bijgeschoold. Ongekwalificeerd personeel stroomt tegenwoordig binnen op niveau 1 van de basisoperator. Hier gaat het vooral om re-integratie van ongekwalificeerde werklozen. Scholing wordt daarnaast ook ingezet om personeel te behouden en een carrièreperspectief te bieden, zeker gezien het moeilijk kunnen vervullen van de openstaande vacatures in de procesindustrie. Een ander aspect dat daarbij van wezenlijk belang is, is de vergrijzing binnen de sector. De sector kenmerkt zich door relatief oud werknemersbestand. Door de uitstreding van ervaren medewerkers dreigt veel kennis weg te vloeien en krijgt het scholen van zittend personeel een groter belang.

Nieuwe medewerkers starten bij een procesbedrijf vaak via een uitzendbureau. Vaak gaan nieuwe medewerkers direct aan het werk en wordt pas na enkele jaren een opleiding tot operator gevolgd. Zo vermeldt het Technocentrum Twente (2006) dat de meeste deelnemers in procestechniekopleidingen al enkele jaren werken bij een bedrijf in de procesindustrie en zich dan pas laten kwalificeren. Er bij de aanname- en scholingstrajecten vaak gebruik gemaakt van EVC-procedures. Werknemers hebben immers vaak affiniteit met techniek en hebben ervaring opgedaan in het bedrijf en/of in een andere technische branche. EVC-procedures worden in de praktijk met name gebruikt voor degene met meerdere jaren werkervaring, waaronder veel deelnemers van 40 jaar en ouder. Ondanks de toepassing van EVC is de ervaring dat meestal toch de gehele opleiding gevolgd wordt. Zo volgt 85% van de deelnemers aan de operatoropleidingen van ROC West-Brabant het gehele bbl-traject en doorloopt slechts 15% een verkort traject na een EVC-procedure.

De kosten van de bbl-opleidingen worden opgebracht door de bedrijven. Dit gebeurt in de procesindustrie niet door middel van een gezamenlijk scholingsfonds gekoppeld aan één cao, want de procesindustriële bedrijven zijn verdeeld over vele sectoren en cao's. De opleidingsbijdragen komen dan ook direct vanuit de bedrijven. Ook komt het voor dat de uitzendorganisatie de opleiding betaalt.

2.5 Sterkstrooinstallatie

Korte beschrijving branche/opleiding

Voor de technische sectoren is innovatie van groot belang om te kunnen concurreren met lage-lonenlanden. Volgens Kenteq (2008) neemt het belang van middelbaar en hoger opgeleiden dan ook toe. Dat geldt ook voor de langere termijn en voor de gehele technische arbeidsmarkt. Daarbij is vooral voor de beroepen in de sterkstrooinstallatie (en in iets mindere mate ook in de andere beroepen in het cluster installatietechniek, elektro en metaal) up-to-date kennis van belang over het vak zelf, de arbeidsomstandigheden en afhankelijk van het beroep over zaken als veiligheid, gezondheid en milieu. De sector wordt regelmatig geconfronteerd met wijzigingen in regelgeving en met strenge ARBO-regels. Bovendien is het als vakman in de elektro- en installatietechniek heel belangrijk te weten waarom iets werkt en waarom iets misgaat. Door technologische innovatie is telkens actuele kennis van belang.

De technische sectoren blijven kampen met krapte op de arbeidsmarkt. Bedrijven zijn vooral op zoek naar ervaren personeel en geven aan dat de vacatures moeilijk vervulbaar zijn. Het totale aantal vacatures is ruim twee keer zo groot als het aantal gediplomeerden in de bedrijfstakken waar Kenteq voor werkt (Kenteq, 2008). Deze krapte op de arbeidsmarkt wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de vergrijzing. Ruim een vijfde van de werknemers is 50 jaar of ouder. Verwacht wordt dat met name de vervanging van technisch personeel een enorm probleem wordt. De domeinen elektrotechniek, installatietechniek, werktuigbouw, fijnmechanische techniek en vliegtuigtechniek kenmerken zich door een sterke vervangingsvraag en een relatief beperkte uitbreidingsvraag. Dit geldt voor alle niveaus en specialismen.

Beschrijving volwassen deelnemers

De opleidingen voor Sterkstroominstallatie maken deel uit van het brede domein IEM: installatie-, elektro- en metaaltechniek. Met 2.200 deelnemers vormen de sterkstroominstallatie opleidingen het grootste blok binnen het IEM-domein. Bij installatietechnische bedrijven is het aantal openstaande vacatures het hoogst (Kenteq, 2008) en de vraag naar personeel dus het grootst. De opleidingen sterkstroominstallatie, die we in deze case bespreken, zijn representatief voor het gehele domein van IEM-opleidingen. In vrijwel alle gevallen gaat het in de opleidingen om volwassen deelnemers, die reeds een langere periode in het vak werkzaam zijn. Een uitzondering vormen de deelnemers op niveau 1. Het betreft hier hoofdzakelijk AKA-deelnemers (zie verder paragraaf 2.9).

Tabel 2.7 Bbl-opleidingen Sterkstroominstallatie met volwassen deelnemers, schooljaar '07/'08, plus totalen voor alle kwalificaties Installatie-, elektro- en metaaltechniek (IEM)

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl23 +	Totaal mbo	Bbl23+/ mbo
Kenteq	2	IEM	Monteur Sterkstroominstallaties (MSI)	75 ^d	3.276	23,0%
Kenteq	3	IEM	Eerste Monteur Sterkstroominstallaties (EMSI)	64 ^d	1.987	32,4%
Kenteq	4	IEM	Technicus Sterkstroominstallaties (TSI)	80 ^e	1.194	67,4%
Totaal bovenstaande kwalificaties				2.203	6.457	34,1%
Kenteq	1	IEM	Totaal alle kwalificaties in IEM naar niveau 1	2.169	10.211	21,2%
Kenteq	2	IEM	Totaal alle kwalificaties in IEM naar niveau 2	3.094	16.855	18,4%
Kenteq	3	IEM	Totaal alle kwalificaties in IEM naar niveau 3	3.443	8.773	39,2%
Kenteq	4	IEM	Totaal alle kwalificaties in IEM naar niveau 4	2.186	15.734	13,9%
Totaal alle kwalificaties in IEM				10.892	51.573	21,1%

De volwassen deelnemers aan de opleiding Sterkstroominstallatie zijn vrijwel alleen maar mannen. Gemiddeld 30% is allochtoon. Net als bij de opleiding procesoperator is het percentage allochtone deelnemers hoger naarmate het niveau lager is. Op niveau 2 is 46% van

de deelnemers van allochtone afkomst, tegenover 27% op niveau 3 en 18% op niveau 4. Als redenen dat allochtonen minder vaak doorstromen naar niveau 3 en 4 worden genoemd problemen met de Nederlandse taal of een geringere ambitie om door te scholen.

Tabel 2.8 Volwassen deelnemers (23+) in de opleiding sterkstroominstallatie naar geslacht en etniciteit, schooljaar '07/'08

Sterkstroominstallatie	% man	% allochtoon
MSI niveau 2	99	46
EMSI niveau 3	100	27
TSI niveau 4	99	18
Totaal	99	30

Volwassen deelnemers van de opleiding Sterkstroominstallatie (en andere IEM-opleidingen) zijn over het algemeen al werkzaam in het vak. Zij zijn in drie categorieën te verdelen. De eerste twee zijn nauw aan elkaar verbonden. Het zijn enerzijds de personen die vroeger na de mavo/vmbo wel begonnen zijn met een opleiding Sterkstroominstallatie, maar deze niet hebben afgemaakt en dat nu alsnog willen doen. Vaak zijn deze mannen na het stoppen van de opleiding direct aan het werk gegaan. Pas jaren later komen ze tot de conclusie dat ze bepaalde kennis missen en doen ze alsnog de studie. Ze hebben momenteel dus niet een diploma en willen met de bbl-opleiding hun competenties bevestigd zien. Anderzijds zijn het ook de personen, die door het in de loop der jaren veranderende werk (automatisering, nieuwe kennis) bepaalde competenties missen voor hun werk en zich laten bijscholen.

Voor een deel wordt de scholingsdeelname ook ingegeven door de wens hogerop te willen. Dat is de derde categorie van volwassen deelnemers. Werknemers die zichzelf opscholen naar een hoger niveau in hetzelfde vakgebied. Voor een gedeelte gaat het om werknemers die zelf hogerop willen, die zelf bewust aan carrièreplanning doen. Voor het andere gedeelte is waarschijnlijk de wens van de werkgever leidend om hoger geschoold personeel te willen. Veel bedrijven willen dat hun leidinggevenden zelf de werkzaamheden van een monteur Sterkstroominstallaties hebben gedaan. Het is bij veel bedrijven normaal om leidinggevenden te zoeken binnen hun eigen personeelsbestand door de monteurs op te laten scholen. Ze willen graag dat een leidinggevende alle facetten van het werk kent.

ROC Midden-Nederland – hier als voorbeeld genoemd – kent veel volwassen deelnemers aan de opleiding Sterkstroominstallatie. De deelnemers zijn allemaal afkomstig uit bedrijven en al langer werkzaam in het vak. Met de deelnemers wordt bij de start van het traject een intakegesprek gevoerd om te kijken wat het kennis- en ervaringsniveau is. Er wordt verder geen EVC-procedure ingezet. Alle deelnemers volgen het gehele bbl-programma. Naast het werkgedeelte komen de deelnemers twee avonden in de week naar school. Voorheen kende ROC Midden-Nederland ook een bol-traject voor de opleidingen Sterkstroominstallatie, maar die mogelijkheid is afgeschaft. De beide varianten gingen te veel op elkaar lijken en de toegevoegde waarde van het bol-traject was daarmee gering.

De opleidingen worden regulier door de overheid bekostigd en daarnaast nemen de bedrijven de kosten voor hun rekening. Zij kunnen daarbij gebruik maken van de WVA-regeling voor

fiscale aftrek en van de diplomavergoeding die wordt afgegeven door het opleidingsfonds voor de bedrijfstak, OTIB. Voor de niveau 1- en 2-deelnemers krijgen bedrijven van OTIB een vergoeding voor de praktijkdagen die zij volgen (in de school).

2.6 Detail- en groothandel

Korte beschrijving branche/opleiding

Uit onderzoek van Kenniscentrum Handel (2008) blijkt dat het aantal vacatures in de sector handel hoog is. De detailhandelsbedrijven vragen vooral verkooppersoneel in de beroepen van aankomend verkoopmedewerker (niveau 1), verkoper (niveau 2), eerste verkoper en verkoopspecialist (beide niveau 3). Verder worden leidinggevenden gezocht, zoals afdelingsmanagers en filiaalmanager (beide niveau 4, onderdeel van de opleiding manager handel). In de groothandel zijn vooral vacatures te vinden voor logistieke medewerkers (niveau 2) en commerciële medewerkers binnen- en buitendienst. Het maar moeilijk kunnen vervullen van vacatures is de belangrijkste reden dat één op de tien bedrijven geïnteresseerd is om eigen personeel op te leiden in bbl-trajecten (KCHandel, 2008). Ongeveer de helft van alle (zowel zittende als nieuwe) werknemers in de detailhandel met een mbo-vooropleiding heeft deelgenomen aan een interne of externe opleiding. Meer dan de helft van de bedrijven heeft voor de financiering van een opleiding een eigen opleidingsbudget. Het merendeel van de bedrijven vordert een deel van de kosten terug via de belastingaftrek. Slechts één op de veertien bedrijven doet voor de kosten een beroep een O&O fonds, overheidsfonds en/of een eigen bijdrage van de medewerkers (KCHandel, 2009).

Conjuncturele neergang betekent over het algemeen dat bedrijven moeten bezuinigen en minder mogelijkheden hebben voor het opleiden van personeel. Desondanks ziet Kenniscentrum Handel de nabije toekomst voor het aantal leerplaatsen voor de bbl niet somber in. Enerzijds omdat zij verwacht dat de overheid stimulerende maatregelen neemt om werklozen met behulp van de bbl weer aan het werk te krijgen. Anderzijds is de werkloosheid in de sector handel op dit moment historisch laag, staan er momenteel veel vacatures open en is er een groot personeelsverloop. Daarbij worden voor de groothandel vooral kansen gezien in nieuwe markten, zoals Azië en Afrika. De verschuiving van de aandacht naar andere landen vraagt wel een ander type beroepsbeoefenaar in de groothandel. Dit zou betekenen dat het personeel in bbl-trajecten bijgeschoold moet worden om kennis op te doen over nieuwe markten en culturen. Ook in de detailhandel zijn ontwikkelingen gaande die consequenties hebben voor bestaande concurrentieverhoudingen en het werk zelf. De opkomst van webshops, automatisering en schaalvergroting hebben de belangrijkste en grootste impact. Webshops zorgen bijvoorbeeld voor meer (nationale, maar nu ook internationale) concurrentie voor de lokale detaillist. Schaalvergroting en automatisering leidt er toe dat met minder personeel hetzelfde werk verricht kan worden. Tegelijkertijd worden service en advisering in bepaalde branches belangrijker, waardoor er meer vraag komt naar specialisten in de verkoop (mbo-niveau 3).

Op de langere termijn ziet het Kenniscentrum Handel kansen voor deelname van ouderen aan de bbl, doordat demografische factoren zorgen voor een terugloop in het aantal jongeren en er vooral in de detailhandel er behoefte blijft aan personeel (KCHandel, 2008).

Uit eigen onderzoek van KCHandel (2008) is gebleken dat leerbedrijven een duidelijke voorkeur hebben voor jongeren bij het aanbieden van een bbl-leerplaats en dat oudere werkzoekenden minder kans maken. Gezien het nog hogere personeelsverloop in de toekomst onder invloed van de vergrijzing vindt KCHandel het wenselijk om "een beleid te ontwikkelen dat de bbl-opleiding een andere invulling geeft". Dit nieuwe beleid is er dan op gericht om zowel leerbedrijven als roc-vestigingen bewust te maken van het feit dat door de vergrijzing de bbl vooral gezien moet worden als opleiding in het kader van loopbaanontwikkeling van reguliere personeelsleden of het omscholen van personen die nog niet werkzaam zijn in de handel.

Beschrijving volwassen deelnemers

Het hoge aantal volwassenen in de bbl heeft in de detailhandel vooral te maken met de grote vraag naar personeel vanuit de bedrijven. Die vraag richt zich niet uitsluitend of vooral op volwassenen. De verkoopopleidingen bestaan voor bijna 90% uit jongere deelnemers, die merendeels een bol-opleiding volgen. Dat is anders bij de opleidingen in de groothandel. In deze, overigens in omvang beperkte opleidingen vormen de volwassen bbl-deelnemers ruimschoots de meerderheid. Gemiddeld is ongeveer 60% van alle mbo-deelnemers in de 'magazijnopleidingen' een volwassen bbl'er. In de 'logistiekopleidingen' ligt het percentage zelfs nog iets hoger, met als uitschieter de opleiding logistiek supervisor (96,9%).

Twee roc's in Nederland vallen op als het gaat om deelname van volwassenen aan opleidingen in de sector handel. Het zijn ROC Midden Brabant met circa 1.500 deelnemers en ROC West Brabant met ruim 900 deelnemers.

ROC Midden Brabant valt vooral op door het grote aandeel in de logistieke opleidingen. De voornaamste reden hiervoor is dat Tilburg een logistiek knooppunt is, met name de verbinding richting het zuiden. De aanwezigheid van enkele grote transportbedrijven, zoals DHL en Rhenus, leidt tot een grote instroom in de logistiekopleidingen.

ROC West Brabant heeft een groot aantal deelnemers in de verkoperopleidingen. Het roc heeft al sinds de invoering van de WEB in 1996 altijd al veel volwassen deelnemers in deze opleidingen gehad. Hoewel Breda gekenmerkt wordt door een hoge dichtheidsgraad van winkels, is de hoge deelname van volwassenen vooral historisch zo gegroeid. Er waren destijds al goede contacten met het kenniscentrum in 1996, toen de scholen de bbl-trajecten gingen verzorgen. Sindsdien werft de bpv-docent bij ROC West Brabant actief bij de bedrijven naar volwassen deelnemers voor de verkoperopleidingen. Ook worden door middel van advertenties, open dagen en door een samenwerkingsverband met UWV deelnemers geworven. Voor een aantal andere opleidingen, zoals in de logistieke branche, is er een zeer nauwe samenwerking tussen bedrijfsgroepen en het roc door middel van P3Transfer; een organisatie, onderdeel van ROC West Brabant, die zich richt op het bieden van oplossingen voor scholingsvragen vanuit bedrijven.

Tabel 2.9 Bbl-opleidingen in de detail- en groothandel met volwassen deelnemers, schooljaar '07/'08

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal		Bbl23+ /
				Bbl23+	mbo	totaal mbo
KCHandel	1	Handel	Aankomend verkoopmedewerker	97	841	11,5%
KCHandel	2	Handel	Verkoper [Verkoopmedewerker]	1.154	10.150	11,4%
KCHandel	3	Handel	Verkoopspecialist (-chef, Eerste verkoper)	1.141	9.402	12,1%
KCHandel	4	Handel	Ondernemer detailhandel	208	6.163	3,4%
			Manager handel			
KCHandel	4	Handel	(Afdelingsmanager, Filiaalbeheerder)	1.351	5.755	23,5%
KCHandel	1	Handel	Orderpicker/opslagmedewerker	171	239	71,5%
KCHandel	2	Handel	Magazijnmedewerker	380	599	63,4%
KCHandel	3	Handel	Groepsleider magazijn	301	474	63,5%
KCHandel	4	Handel	Hoofd magazijn	135	326	41,4%
KCHandel	1	Handel	Assistent logistiek medewerker	47	123	38,2%
KCHandel	2	Handel	Logistiek medewerker	538	755	71,3%
KCHandel	3	Handel	Logistiek groepsleider	19	169	11,2%
KCHandel	4	Handel	Logistiek supervisor	156	161	96,9%
KCHandel	4	Handel	Ondernemer groothandel	104	3.796	2,7%
KCHandel	3	Handel	Commercieel medewerker binnendienst	295	1.153	25,6%
			Totaal bovenstaande kwalificaties	6.097	40.106	15,2%
			Totaal bovenstaande kwalificaties naar			
KCHandel	1	Handel	niveau 1	315	1.203	26,2%
			Totaal bovenstaande kwalificaties naar			
KCHandel	2	Handel	niveau 2	2.072	11.504	18,0%
			Totaal bovenstaande kwalificaties naar			
KCHandel	3	Handel	niveau 3	1.756	11.198	15,7%
			Totaal bovenstaande kwalificaties naar			
KCHandel	4	Handel	niveau 4	1.954	16.201	12,1%

De volwassen deelnemers in de detailhandel komen voornamelijk direct vanuit de bedrijven. Een deel daarvan is al enkele jaren werkzaam, een ander deel is pas net bij het bedrijf begonnen. Het is moeilijk om de omvang van beide groepen aan te geven. Bedrijven hebben verschillende motieven om werknemers te laten scholen. Voor de werknemers die al langer werkzaam zijn in het bedrijf is opscholing het belangrijkste motief. Dat geldt zeker voor de deelnemers in de opleiding 'manager handel' op niveau 4. Ook voor de niveau 4-deelnemers in de logistieke opleiding (logistiek supervisor) en de magazijnopleiding (hoofd magazijn) geldt dat zij doorgaans al enkele jaren werkzaam zijn bij hun bedrijf.

Voor de niveau 2- en 3-deelnemers verkoper zijn er verschillende motieven voor het bedrijf om de werknemer te scholen. Gezien de grote tekorten in de branche is het logisch dat een deel van het nieuwe personeel uit de werkloosheid of uit andere sectoren afkomstig is. Dan is er vooral sprake van omscholing. Daarnaast is ook bijscholing van zittend personeel een reden

voor deelname aan de opleidingen. Ook hier geldt dat de fiscale voordelen – Wet vermindering afdracht – een zekere rol kunnen spelen.

Deelnemers in de niveau 1 opleidingen 'aankomend verkoopmedewerker', 'assistent logistiek medewerker', 'orderpicker' en 'opslagmedewerker' zijn veelal werklozen die ongekwalificeerd instromen.

In tabel 2.9 is duidelijk te zien dat in de logistieke en magazijnopleidingen een groot percentage van de deelnemers volwassen is. Dit heeft te maken met het werk, dat niet populair is onder jongeren. Er moet veel gesjouwd worden en het loon is niet hoog. Jongeren kiezen liever voor andere opleidingen. De deelnemers op niveau 2 in deze opleidingen zijn dan ook vaak mensen die werkloos zijn geworden en via uitzendbureaus terechtkomen in grote bedrijven. Er bestaan samenwerkingsverbanden tussen deze grote bedrijven en diverse roc's om deze groep deelnemers te scholen.

Tabel 2.10 Volwassen deelnemers (23+) in de detail- en groothandel naar geslacht en etniciteit, schooljaar '07/'08

	% man	% allochtoon
Aankomend verkoopmedewerker	66	6
Verkoper (Verkoopmedewerker)	26	24
Verkoopspecialist (-chef, Eerste verkoper)	3	23
Ondernemer detailhandel	62	22
Manager handel (Afdelingsmanager, Filiaalbeheerder)	53	20
Orderpicker/opslagmedewerker	85	32
Magazijnmedewerker	82	34
Groepsleider magazijn	93	21
Hoofd magazijn	94	12
Assistent logistiek medewerker	94	15
Logistiek medewerker	88	24
Logistiek groepsleider	95	11
Logistiek supervisor	83	8
Ondernemer groothandel	99	9
Commercieel medewerker binnendienst	82	15
Totaal niveau 1	78	23
Totaal niveau 2	53	26
Totaal niveau 3	57	21
Totaal niveau 4	62	18
Totaal	58	22

In tabel 2.10 zijn de volwassen deelnemers per opleiding naar geslacht en etniciteit weergegeven. Vrouwen volgen met name de detailhandel opleidingen, vooral in de verkoper en verkoopspecialist opleidingen. De groothandel wordt gedomineerd door mannen. Allochtonen volgen relatief vaak de opleiding tot magazijnmedewerker op niveau 1 en 2.

2.7 Beveiliging

Korte beschrijving branche/opleiding

De opleiding Beveiliging is voornamelijk gericht op de particuliere beveiligingsbranche. Het kwalificatiedossier waar de mbo niveau 2 opleiding toe behoort heeft de naam 'Particuliere beveiliging'. Hierin is vermeld welke (drie) kerntaken het werk van de beveiliging omvatten (ECABO, Colo, 2009):

- a Hij controleert en surveilleert en zorgt er zo voor dat hij risico's voortijdig signaleert en op tijd maatregelen kan nemen (preventief toezicht houden);
- b Hij handelt als er een incident of calamiteit optreedt. Dat is bijvoorbeeld het geval bij ongevallen, brand en inbraak. Afhankelijk van de aard van het incident of de calamiteit onderneemt hij actie. Als de beveiliging iemand op heterdaad betrapt, kan hij overgaan tot aanhouding van de verdachte (repressief optreden).
- c Hij voert dienstverlenende werkzaamheden uit. Hij wijst bezoekers de weg, adviseert mensen over een parkeerplaats etc. Daarnaast ontvangt hij bezoekers vanuit een (portiers)loge, of vanachter een balie (dienstverlenende werkzaamheden uitvoeren).

De beveiliging is vaak werkzaam bij een beveiligingsorganisatie, zoals Securitas of Trigion, die hem/haar detachereert bij een opdrachtgever of hij is werkzaam bij een bedrijfsbeveiligingsdienst. De werkzaamheden worden uitgevoerd in kantoren, havens, op vliegvelden, in alarmcentrales, op bedrijventerreinen, in scholen, winkels, musea, ministeries, bij evenementen, als arrestantenbewaker, als detentietoezichthouder, als geld- en waardetransporteur et cetera. Bewakers in gevangenis volgen ook vaak de opleiding Beveiliging aangevuld met interne cursussen.

Voor de functie van bewaker in gevangenis, huizen van bewaring en uitzetcentra voor vreemdelingen komen oud-medewerkers van Defensie in aanmerking. Met hun militaire achtergrond blijken zij vaak goed te passen in het profiel van deze banen. Defensie heeft goede samenwerkingsverbanden opgezet met enkele roc's om ex-werknemers bijvoorbeeld naar een opleiding beveiliging te kunnen sturen om zo hun loopbaan een vervolg te geven. Dit is onderdeel van het veel grotere opleidingscircuit van Defensie. Navraag bij roc's wijst uit dat er inderdaad ex-militairen in de opleiding beveiliging zitten, maar dat zij maar een klein deel vormen van de totale groep volwassen deelnemers.

De particuliere beveiligingsbranche is een groeibranche. ROC Midden-Nederland, het roc met veruit de meeste volwassen deelnemers in de opleiding beveiliging, verwacht dat deze branche over een aantal jaren groter zal zijn dan de politiebranche (justitiële beveiliging). Justitie heeft, net als Defensie, haar eigen opleidingscircuit. Het komt overigens voor dat justitiële beveiligers gelijke kwalificaties moeten behalen als particuliere beveiligers. In de dagelijkse werkzaamheden werken de particuliere en justitiële beveiligingsbranche regelmatig samen.

Bijvoorbeeld bij voetbalwedstrijden zorgen beide branches samen voor het 'netwerk van beveiliging'.

Voor de particuliere beveiligingsbranche gelden juridische eisen vanuit het ministerie van Justitie. Beveiligers moeten over het diploma 'Beveiligers' (mbo niveau 2) beschikken dat is afgegeven door de Stichting Vakexamens voor de Particuliere Beveiligingsorganisaties (SVPB). Een uitzondering is gemaakt voor beveiligers in opleiding. Wanneer zij nog geen diploma in bezit hebben, krijgen ze 12 maanden de gelegenheid om de beroepspraktijkvorming van de opleiding te behalen bij een door ECABO erkend leerbedrijf, dat tevens een door Justitie toegelaten organisatie is. Zij krijgen daarvoor een zogenoemd grijs legitimatiebewijs. Bij de aanvraagprocedure voor dit bewijs wordt door de politie een zogenaamde screening uitgevoerd, een onderzoek naar de betrouwbaarheid van de persoon.

Beschrijving volwassen deelnemers

De instroom in de opleiding is drempelloos. Op de site van ECABO staat bij de opleiding beveiligers wel vermeld dat de deelnemer bij voorkeur minimaal 18 jaar is. De reden ligt voor de hand, aangezien een beveiligers een zeker gezag dient uit te stralen en de werkgever bij voorkeur 'fysiek rijpe' mensen aanneemt. Net zo belangrijk is de reden dat de beveiligers vaak in avond- en nachtdiensten werkt. Wettelijk gezien moet de deelnemer minimaal 18 jaar zijn om deze diensten te draaien. Jongeren onder de 18 jaar kunnen wel een bol-traject volgen. Voor een deel van de bedrijven zijn deze jongeren pas interessant als ze 18 jaar zijn geworden.

Onderstaande tabel maakt duidelijk dat 'slechts' 35,7% van alle deelnemers aan de niveau 2 opleiding beveiligers een bbl'er is van 23 jaar of ouder. 'Slechts', omdat gezien de hierboven genoemde reden verwacht kan worden dat een groter deel van de deelnemers in deze opleiding volwassen is.

Voor de bbl geldt dit ook wel. De circa 8.000 deelnemers zijn ongeveer gelijk verdeeld over de bbl en de bol. In de bbl is meer dan 70% van alle deelnemers 23 jaar of ouder en meer dan 99% 18 jaar of ouder. Het bbl-traject van de opleiding beveiligers is dus als echte 'volwassenenopleiding' te kenmerken.

De opleiding tot beveiligers is echter ook populair onder jongeren. Jongeren die deze opleiding willen volgen, kiezen vrijwel allemaal voor de bol-variant: alle 15- en 16-jarigen, 98% van de 17-jarigen en 89% van de 18-jarigen volgen de bol-variant.

Tabel 2.11 Bbl-opleidingen beveiligers met volwassen deelnemers, schooljaar '07/'08

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl23+	Totaal mbototaal mbo	Bbl23+ / mbototaal mbo
ECABO	2	Veiligheid	Beveiligers	2.892	8.094	35,7%
ECABO	3	Veiligheid	Coördinator beveiliging	174	433	40,2%
			Totaal bovenstaande kwalificaties	3.066	8.527	36,0%

De groep volwassen deelnemers van 23 jaar en ouder in het bbl-traject beveiligers bestaat voor meer dan 70% uit mannen. Onder allochtonen is deze opleiding populair. Ongeveer 40% van deze groep deelnemers is allochtoon, met als grootste groep Surinamers.

Tabel 2.12 Volwassen deelnemers (23+) in de opleiding beveiliging naar geslacht en etniciteit, schooljaar '07/'08

Beveiliging	% man	% allochtoon
Beveiliging (niveau 2)	72	40

De werving van deelnemers voor de opleiding gebeurt niet door de roc's, maar door de bedrijven zelf. In de CAO Particuliere Beveiliging staat dat de werkgever verplicht is de werknemer een opleiding te geven en dat de werknemer verplicht is deze opleidingen te volgen aan het instituut, dat de werkgever aanwijst. De werkgevers betalen de opleiding, wat geregeld is in de CAO. In de CAO is vastgelegd dat het volgen van verplichte opleidingen gelijk staat aan arbeid en dat de werkgever de kosten voor inschrijf-, les- en examengeld betaalt, tenzij deze op een andere wijze worden vergoed.

De achtergrond van de volwassen instromers in de opleiding is heel divers. Eerder is al opgemerkt dat een klein deel van de deelnemers ex-militairen zijn. Verder zitten er deelnemers bij die, zoals een van de opleidingsmanagers het uitdrukte, een "krasje of deukje hebben opgelopen". Ook zijn er deelnemers, die via re-integratie in de opleiding beveiliging terecht zijn gekomen.

EVC-procedures worden niet meer gebruikt bij ROC Midden-Nederland. Ze werden in de oude stijl nog wel gebruikt, maar in het competentiegerichte onderwijs niet meer. De examens worden afgenomen door de SVPB en die geven alleen vrijstelling voor een examen als de deelnemer de gehele kwalificatie heeft behaald. De bbl-opleiding beveiliging niveau 2 duurt één jaar. Bij het ROC Midden-Nederland zit de deelnemer eerst tien dagen op school, vervolgens gaat hij werken (beroepspraktijkvorming). In een later stadium zijn er de terugkomweken, waarin de voorbereiding op de examens plaatsvindt. Tijdens de terugkomweken volgen de deelnemers een aantal dagen achter elkaar onderwijs op school. Zoals gezegd, krijgt de deelnemer tijdens de bpv-periode een grijs legitimatiebewijs. Deze is één jaar geldig. Heeft de deelnemer na één jaar de examens niet gehaald, dan mag hij tijdelijk niet werken. Pas als alle examens zijn gehaald, mag hij weer aan het werk.

2.8 Contactcenter medewerker

Korte beschrijving branche/opleiding

Centraal in het beroep van de contactcenter medewerker staat het telefonisch verlenen van service en het verkopen van producten en/of diensten aan de klant. De contactcenter medewerker kan werkzaam zijn bij inhouse- of facilitaire contactcenters. Eerstgenoemde zijn van grote bedrijven, waaronder veel telecombedrijven, energiebedrijven, overheid en verzekeraars. De facilitaire contactcenters zijn gespecialiseerde bedrijven, die bellen in opdracht van andere bedrijven. Een aantal grote facilitaire contactcenters in Nederland zijn Cendris, SNT, Teleperformance en ISS. Het beroep van contactcenter medewerker kent verschillende benamingen, zoals contactcenter agent, callcenter medewerker, medewerker klantenservice en customer service agent.

Sinds 2005 is de opleiding contactcenter medewerker een aparte uitstroombifferentiatie binnen de opleiding commerciële medewerker. Daarvoor bestond er alleen een deelkwalificatie Telebusiness 3 binnen de opleiding commerciële medewerker binnendienst. De reden hiervoor is dat de branche een forse groei doormaakt en er vanuit de branche een behoefte is aan professionalisering. Van oudsher zijn er veel bedrijfsopleidingen in deze branche. Onder meer de trend tot professionalisering en de komst van de bbl-opleiding contactcenter medewerker zorgen er voor, dat de bbl-opleiding meer en meer de norm voor het opleiden van personeel begint te worden.

In het schooljaar 2007/2008 werd de opleiding contactcenter medewerker slechts op vier roc's gegeven. De meeste deelnemers volgden de opleiding bij ROC Nijmegen of ROC van Twente. Niet elk roc heeft de kennis voor dit specifieke vakgebied in huis en kan de opleiding aanbieden. De opleiding komt tot stand door een samenwerkingsverband met een bedrijf. De opleidingen opereren landelijk.

Uit navraag bij ROC Nijmegen blijkt, dat zij de opleiding niet zelf verzorgen. Dit wordt gedaan door een extern trainingsbureau, genaamd TeleTrain. TeleTrain werkt met trainers die veel ervaring hebben in de callcenter branche. Het vaststellen van de opleidingsinhoud en de examinering worden in overleg met ROC Nijmegen gedaan. E-learning speelt een grote rol bij deze opleiding. Op de website van de Werkgeversvereniging Call Centers (WGCC) wordt aangegeven dat de opleiding – met behulp van e-learning – vanaf de werkplek kan worden gevolgd. Dit gebeurt thuis in privétijd, of op het werk in de zogenaamde downtime, de tijd waarin niet gebeld wordt voor of naar klanten.

De branche van contactcenters heeft te maken met een relatief slecht imago. Daardoor hebben de centers moeite om personeel te werven en te behouden. Het slechte imago is ook een belangrijke reden waarom de mbo-opleiding nauwelijks instroom heeft vanuit het vmbo. Een gewone bol-opleiding is daarom moeilijk op te zetten en bestaat dan ook niet in Nederland. Maar liefst 93,5% van alle deelnemers is 23 jaar of ouder.

De groei van de branche en het slechte imago zorgen er samen voor dat er een grote behoefte is aan personeel. Aangezien er geen jonge schoolverlaters zijn bij deze opleiding, moeten de bedrijven wel volwassenen aannemen en scholen in de bbl. Ook in de toekomst wordt verwacht dat volwassenen in de bbl-opleiding contactcenter medewerker geschoold moeten worden. Daar komt bij, dat meer dan de helft van de bedrijven verwacht in de nabije toekomst het diploma contactcenter medewerker te gaan eisen voor nieuw personeel (ECABO, 2007). Uit onderzoek van ECABO blijkt dat ongeveer de helft van de benaderde bedrijven wil investeren in EVC en (bij)scholing voor zittend personeel, als daar intern belangstelling voor staat.

Beschrijving volwassen deelnemers

Bijna 700 volwassen deelnemers (23+) volgen de opleiding contactcenter medewerker niveau 3. De opleiding is te kenmerken als een echte 'volwassenenopleiding', aangezien 93,5% van alle mbo-deelnemers aan deze opleiding een bbl'er is van 23 jaar of ouder. In de tabel op de volgende bladzijde zijn ook de niveau 4 opleidingen commercieel medewerker Marketing en Communicatie en Bank- en Verzekeringswezen vermeld. Reden daarvoor is dat deze twee opleidingen vervolgoopleidingen zijn voor de niveau 3 opleiding van contactcenter medewerker. Een deel van de deelnemers in deze niveau 4 opleidingen betreft doorstroom vanuit de niveau 3

opleiding. Vanaf het schooljaar 2008/2009 is de nieuwe opleiding Contactcenter Teamleider (niveau 4) opgezet. Mogelijk zal de instroom in deze opleiding ten koste gaan van de twee hier vermelde niveau 4 opleidingen commercieel medewerker.

Tabel 2.13 Bbl-opleidingen Commercieel medewerker van ECABO met volwassen deelnemers, schooljaar '07/'08

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl23+	Totaal mbo	Bbl23+ / totaal mbo
ECABO	3	Econ. Adm.	Commercieel medewerker (Contactcenter medewerker)	681	728	93,5%
ECABO	4	Econ. Adm.	Commercieel Medewerker Marketing en Communicatie	419	3.405	12,3%
ECABO	4	Econ. Adm.	Commercieel Medewerker Bank- en Verzekeringswezen	416	4.020	10,3%
			Totaal bovenstaande kwalificaties	1.516	8.153	18,6%

Het percentage allochtone deelnemers is relatief laag (16%). Opmerkelijk is dat het merendeel van de deelnemers aan de opleiding voor contactcenter medewerker vrouw is (77%), terwijl de twee verwante niveau 4 opleidingen merendeels mannelijke deelnemers kennen (71%). Qua leeftijd is de groep divers te noemen, met drop-outs van begin twintig tot moeders van middelbare leeftijd die parttime willen werken.

Tabel 2.14 Volwassen deelnemers (23+) in de opleiding Commercieel medewerker van ECABO naar geslacht en etniciteit, schooljaar '07/'08

Commercieel medewerker – contactcenter medewerker	% man	% allochtoon
Contactcenter medewerker (niveau 3)	23	16
Com. Medewerker Bank- & Verzekeringswezen /Marketing & Communicatie (niv 4)	71	19

Naar schatting bestaat de groep volwassen deelnemers voor 50% uit zittend personeel van inhouse contactcenters en voor 50% van facilitaire contactcenters. Het merendeel van de deelnemers werkt net of nog niet zo lang (maximaal 2 jaar) in een contactcenter. Vaak hebben zij allerlei tijdelijke banen gehad in andere sectoren en zijn daar op de één of andere manier niet geslaagd. Voor een groot deel stromen de nieuwe werknemers als werklozen de contactcenterbranche in. Voor hen is het een nieuwe kans op de arbeidsmarkt. Een deel van hen is voortijdig met de studie gestopt en heeft nu de mogelijkheid om alsnog een diploma te behalen.

Een andere categorie deelnemers zijn vrouwen die voorheen niet actief waren op de arbeidsmarkt. Zij kiezen voor deze branche, omdat hier parttime gewerkt wordt.

Op dit moment zijn de volwassen bbl'ers dus vooral zittend personeel, dat hun in het werk verworven competenties bevestigd ziet worden in een diploma en dat tegelijkertijd ook

bijgeschoold wordt in de steeds complexer wordende taken van het vak. In de toekomst zal de bbl-opleiding ook steeds meer ingezet worden om nieuw personeel om te scholen. De branche zit nog steeds met een imagoprobleem en een personeelstekort en zal dus uit andere sectoren en uit het werklozenbestand personeel aan moeten blijven trekken. Zoals eerder aangegeven, verwacht de helft van de bedrijven het diploma van contactcenter medewerker te gaan eisen bij het aantrekken van nieuw personeel.

Het proces van werving en scholing van nieuw personeel loopt als volgt. Vanuit de branche is vereist – en in de CAO geregeld – dat alle callcenter medewerkers in facilitaire contactcenters een startercertificaat hebben. Wanneer een nieuwe medewerker het contactcenter binnenkomt, krijgt deze over het algemeen de eerste drie maanden allerlei bedrijfsopleidingen en/of cursussen. Vervolgens, als de medewerker geschikt geacht wordt en zelf ook wil blijven, is deelname aan de bbl-opleiding steeds vaker de vervolgstap. Bij werkgever UWV (tevens samenwerkingspartner van ROC Nijmegen en TeleTrain) is de bbl-opleiding na drie maanden zelfs verplicht.

EVC wordt vrijwel altijd gebruikt bij volwassen deelnemers. In de praktijk doen zij meestal een à twee jaar over de opleiding, in plaats van de reguliere drie jaar. Na de EVC-procedures volgen bijna alle volwassenen dus een verkort traject.

De bbl-opleiding wordt als regulier beroepsonderwijs door de overheid bekostigd. Een deel van de bekostiging kan echter ook afkomstig zijn van ESF-subsidies via het opleidingsfonds Stichting Opleidings- en Ontwikkelingsfonds CallCenters (OOC). Er is, onder meer vanuit ESF-middelen, ongeveer 2,5 miljoen euro beschikbaar voor onder andere de bbl-opleiding contactcenter medewerker. Overigens zijn die middelen bedoeld voor speciale doelgroepen en worden ze vaak ingezet in het kader van re-integratietrajecten. Overige kosten van de opleiding worden door het bedrijf betaald. De werknemer hoeft vrijwel nooit zelf mee te betalen.

2.9 AKA – niveau 1 in het groene onderwijs

Korte beschrijving branche/opleiding

AKA staat voor Arbeidsmarktgekwalficeerde Assistent. In het schooljaar 2004/2005 is met deze experimentele opleiding gestart. Vanaf het schooljaar 2010/2011 zal de AKA-opleiding in de wet verankerd worden. Jongeren tussen de 15 en 23 jaar vormen de doelgroep van deze opleiding. Het gaat veelal om jongeren zonder vmbo-diploma en met complexe persoonlijke problemen (Procesmanagement MBO 2010, 2008). Daarnaast vindt instroom plaats vanuit het praktijkonderwijs. Staatssecretaris Bijsterveldt voegt daar in een brief van 2 december 2008 - gericht aan de Tweede Kamer – aan toe dat de AKA-opleiding zich richt op jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten hebben, die een praktische instelling hebben, veel behoefte hebben aan begeleiding en nog niet goed weten wat ze willen of kunnen. Inmiddels volgen echter ook veel volwassenen van 23 jaar en ouder een AKA-traject. Hoewel volwassenen niet tot de originele doelgroep behoren, willen veel scholen de opleiding AKA inzetten voor volwassenen. De overheid is hier wat terughoudend in, maar er wordt wel geëxperimenteerd met het inzetten van AKA-trajecten voor volwassenen.

Hét kenmerk van AKA is dat de opleiding niet beroepskwalificerend is. Er is dan ook geen specifieke branche waarvoor de AKA opleidt. AKA-ers komen vooral terecht in de sector 'handel', en daarnaast in 'uiterlijke verzorging', 'techniek/ICT', 'gezondheidszorg', 'agrarische sector' en 'voedingssector'. (Gemeenschappelijk Procesmanagement Competentiegericht Onderwijs, 2007). In welke sector de AKA-deelnemers terechtkomen, is voor een groot deel afhankelijk van het aantal beschikbare leerplaatsen. Het Kenniscentrum KCHandel heeft veel leerbedrijven beschikbaar voor de opleidingen AKA.

Een gedeelte van de AKA-opleidingen wordt door de aoc's aangeboden. Deze zijn ingeschreven bij het kenniscentrum Aequor (de 'gewone' AKA-opleidingen zijn ondergebracht bij Kenteq) en hebben ook een ander crebo-nummer dan de AKA-opleidingen van de roc's. Volwassen deelnemers aan de opleidingen op niveau 1 in het groene onderwijs zijn vooral werkzaam in sociale werkvoorzieningen, maar ook in productiebedrijven.

De aoc's kennen een stevige groei van het aantal volwassen mbo-deelnemers in hun scholen. Ook voor de toekomst verwacht men een verdere groei. Dat is een gevolg van de vraag vanuit bedrijven naar maatwerkopleidingen. Een voorbeeld van de wijze waarop aoc's zich op deze groei richten is te zien bij AOC Oost. Dit AOC is zich steeds meer gaan toeleggen op maatwerk in plaats van losse cursussen. AOC Oost verzorgt van a tot z de gehele opleiding voor de bedrijven en probeert daarmee zeer servicegericht te zijn. Zo wordt bijvoorbeeld het theoriegedeelte van de bbl-studie op de werkplek bij het bedrijf behandeld. De deelnemer blijft in de vertrouwde werkomgeving en volgt geen lessen op school.

Volwassenen nemen deel aan bbl-trajecten in het groene onderwijs, enerzijds omdat de bedrijven hun personeel willen scholen (als een soort bedrijfsopleiding op maat). Anderzijds is er een prikkel vanuit gemeenten om werklozen via re-integratie weer aan het werk te krijgen. Gemeenten ervaren een financiële prikkel om werklozen uit de bijstand te krijgen en te re-integreren. De bijstandsuitkering van de WWB (Wet Werk en Bijstand) bestaat namelijk uit twee delen:

- het W-deel ofwel werkdeel, re-integratiebudget: dit deel is een geormerkt bedrag, waarvan de re-integratieactiviteiten en voorzieningen moeten worden betaald, en
- het I-deel ofwel inkomensdeel: dit deel is een niet geormerkt bedrag, waarvan de algemene bijstand en langdurigheidtoeslag moeten worden betaald.

Als een werkloze gere-integreerd wordt, komt de financiering niet langer uit het I-deel, maar uit het W-deel. Het overschot op het W-deel mag de gemeente niet houden en een eventueel overschot op het I-deel wel. Het is de gemeente er dus aan gelegen zo weinig mogelijk I-gelden te gebruiken, zodat ze zoveel mogelijk geld overhouden op deze post, die zij dan vrij mag besteden. Overschot op de W-gelden wordt teruggevorderd door het Rijk. AOC Oost helpt de gemeenten mensen in de bijstand uit hun kaartenbak te krijgen door ze aan het werk te helpen in combinatie met een opleiding (re-integratie, waaronder AKA).

Beschrijving volwassen deelnemers

In tabel 2.15 staan de aantallen volwassen deelnemers vermeld, die in het schooljaar 2007-2008 een bbl-traject volgden op niveau 1. De aandacht gaat hier met name uit naar de AKA, zowel in het 'gewone' en groene onderwijs en naar de niveau 1 opleidingen in het groene onderwijs (assistent medewerker voedsel en groen/leefomgeving en de productieassistent in de

versindustrie). Wat direct opvalt is dat de opleidingen in het groene onderwijs op niveau 1 (incl. AKA) echte 'volwassenenopleidingen' zijn. 2.108 van de 2.669 (of 79%) van alle mbo-deelnemers in deze opleidingen is 23 jaar of ouder en volgt de bbl. Dat gaat niet op voor de 'gewone' AKA-opleiding, waar 19% van alle mbo-deelnemers een volwassen bbl'er is. De AKA is dan ook specifiek gericht op de jongere onder de 23 jaar, zoals reeds eerder vermeld. Absoluut gezien is de groep volwassenen met 1.617 echter groot te noemen.

Tabel 2.15 Bbl-opleidingen AKA en niveau 1 groen onderwijs met volwassen deelnemers, schooljaar '07/'08

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl23+	Totaal mbototaal mbo	Bbl23+ / mbototaal mbo
Kenteq	1	IEM	Arbeidsmarktgekwalificeerd Assistent	1.617	8.634	18,7%
Aequor	1	Voedings industrie	Arbeidsmarktgekwalificeerd assistent (Voedsel en leefomgeving)	469	573	81,8%
Aequor	1	Diverse*	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving/groen	1.235	1.654	74,7%
SVO	1	Verssectoren	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving	154	178	86,5%
SVO	1	Verssectoren	Productieassistent Versindustrie	250	264	94,7%
			Totaal bovenstaande kwalificaties	3.725	11.303	33,0%
			Totaal <u>alle</u> kwalificatie op niveau 1	7.005	22.104	31,7%

* Het gaat hier om 15 verschillende crebo's in de clusters 'Groene ruimte', 'Plantenteelt', 'Voedingsindustrie', 'Dierverzorging/Paarden' en 'Bloemen en tuincentra'.

De populariteit van de AKA-opleiding voor volwassenen is vooral toegenomen onder autochtonen in het jaar 2007-2008. In dat jaar is het aantal autochtone volwassenen in de AKA-opleidingen meer dan verdubbeld, terwijl het aantal allochtone deelnemers maar iets is gestegen. In het jaar 2005-2006 zaten er nog vrijwel uitsluitend allochtonen in de AKA-opleidingen, momenteel volgen er juist meer autochtone dan allochtone deelnemers deze trajecten. AKA-deelnemers in het groene onderwijs zijn voor het merendeel autochtonen (bron: CFI).

Uit tabel 2.16 blijkt dat de verdeling naar geslacht van het aantal deelnemers in de AKA ongeveer 50-50 is. Er is een verschil tussen de AKA-opleiding en de andere niveau 1 opleidingen in de deelname van mannen en vrouwen. De AKA-opleidingen hebben relatief meer vrouwelijke deelnemers. Iets dergelijks is ook terug te zien in de deelname van allochtone volwassenen. Het percentage allochtonen ligt bij de overige niveau 1 opleidingen hoger.

Tabel 2.16– Volwassen deelnemers (23+) in de opleidingen AKA en niveau 1 in het groene onderwijs naar geslacht en etniciteit, schooljaar '07/'08

	% man	% allochtoon
Niveau 1 – AKA		
Niveau 1 excl. zorghulp en AKA	80	37*
AKA (incl. AKA in het groene onderwijs)	50	28
AKA (excl. AKA in het groene onderwijs)	48	25
Niveau 1 (incl. AKA) in het groene onderwijs	74	40

* Opmerking: bij de opleiding 'productieassistent Versindustrie' en 'Assistent medewerker voedingsindustrie' is van 343 van de 404 deelnemers onbekend welke etniciteit zij hebben. De overige 61, waarvan etniciteit wel bekend is, zijn allen allochtoon. Daarmee is in totaal van 10% van de groep 'Niveau 1 excl. zorghulp en AKA' de etniciteit onbekend.

Ruim een kwart van de AKA-deelnemers is allochtoon. Het Gemeenschappelijk Procesmanagement Competentiegericht Beroepsonderwijs (2007) onderscheidt in haar activiteitenverslag van de AKA voor het experimenteerjaar 2006-2007 drie categorieën AKA-trajecten waaraan volwassenen deelnemen.

- Eén daarvan is de AKA als educatietraject voor doorgaans zeer gemotiveerde allochtone volwassenen. Deze allochtonen worden sterk gestimuleerd doordat ze elementen uit het beroepsonderwijs kunnen combineren met het leren van de Nederlandse taal. Door culturele omstandigheden of gebrek aan financiële middelen konden zij vaak in hun geboorteland geen of niet lang onderwijs volgen. Door de hoge motivatie van deze allochtone deelnemers leggen zij het AKA-traject vaak binnen een jaar af en stromen ze in veel gevallen door naar niveau 2.
- De AKA wordt tevens gebruikt als re-integratietraject. In samenwerking met gemeenten, re-integratiebedrijven en sociale werkvoorzieningen ontwikkelen onderwijsinstellingen AKA-trajecten. De doelgroep heeft intensieve begeleiding nodig. Uit de praktijk blijkt dat lang niet alle deelnemers over de cognitieve capaciteiten beschikken om een AKA-diploma te behalen. De AKA wordt op deze manier ook gebruikt als financieringsbron. Voor de volwassen deelnemers betekent de AKA-opleiding vooral een nieuwe start in het onderwijs na een langere periode van werk en/of werkloosheid.
- Als laatste worden de AKA-trajecten ingezet als bedrijfsopleidingen. Met name binnen de aoc's gebeurt dit. Grote bedrijven hebben behoefte aan op maat gemaakte bedrijfsopleidingen op niveau 1 zonder specifieke vakvaardigheden. De competenties die worden opgedaan vallen regelmatig buiten het groene onderwijs, bijvoorbeeld in de techniek, logistiek en transport of detailhandel. Een diploma voor de deelnemer is niet vanzelfsprekend. De trainingen vinden plaats op de werkplaats.

Het groene onderwijs op niveau 1 kent aan de ene kant de deelnemers in AKA-trajecten, zoals hiervoor benoemd. Aan de andere kant zijn er de deelnemers aan de beroepskwalificerende opleidingen (BKA) op niveau 1. Het verschil tussen deze groepen is dat de deelnemers in de AKA nog niet gekozen hebben voor een beroep en de BKA-ers al wel. In het groene onderwijs zijn de meeste deelnemers op niveau 1 (AKA en BKA) werkzaam in sociale werkvoorzieningen. Een minderheid is terug te vinden in productiebedrijven. In de productiebedrijven wordt veel aan upgrading gedaan. Deelnemers werken zichzelf zo op naar een hoger niveau en volgen een

opleiding op een steeds hoger niveau. De sociale werkvoorzieningen zijn vooral leerwerkbedrijven voor deelnemers met beperktere mogelijkheden om op te scholen.

Het initiatief voor de werving van volwassenen in de AKA en niveau 1-opleidingen in het groene onderwijs licht vaak bij de onderwijsinstellingen. Zowel AOC Oost als Helicon doen gerichte acquisitie bij bedrijven voor bedrijfstrainingen op maat en bij gemeenten voor re-integratietrajecten. AOC Oost overlegt tegenwoordig met het bedrijf of een EVC-procedure wenselijk is. Voorheen was een EVC altijd gekoppeld aan een maatwerktraject. Nu zijn EVC en maatwerktraject losgekoppeld. Het lijkt erop dat EVC niet veel meer gebruikt wordt voordat een deelnemer een AKA-traject instapt. Wel ontwikkelen het procesmanagement MBO 2010 (november 2008) en de projectdirectie Leren & Werken een plan om EVC voor een groep oud-AKA-deelnemers concreet te maken. In zo'n geval wordt EVC dus juist na de opleiding gebruikt en niet bij intrede.

Wat betreft de bekostiging betaalt het bedrijf (of O&O-fonds) voor een aanzienlijk gedeelte mee in de opleiding van de deelnemer. De deelnemers op niveau 1, zeker AKA, hebben over het algemeen veel meer begeleiding nodig. Er moet bijvoorbeeld in kleine groepen gewerkt worden, deelnemers moeten intensief gevolgd en begeleid worden, er vindt veel samenwerking plaats met regionale instellingen zoals de gemeente, welzijnswerk, hulpverlening en het regionale bedrijfsleven. Daardoor zijn de kosten per deelnemer voor deze groep hoger. De reguliere bekostiging vanuit de overheid is veelal niet toereikend. Waar mogelijk kan de onderwijsinstelling de AKA-trajecten bekostigen uit de extra stageboxgelden. De overige kosten zijn dus voor rekening van het bedrijfsleven, waarbij de kosten voor het bedrijf afhankelijk zijn van de groepsgrootte van de deelnemers.

Geraadpleegde literatuur

- CINOP (2008). *Kwantitatieve monitoring duale en EVC-trajecten projectdirectie Leren & Werken. Resultaten finale peiling (31 december 2007)*. 's-Hertogenbosch: 18 maart 2008
- ECABO (2006). *Marktmonitor 2006. Behoeftepeiling Contactcenter medewerker*, Mike van Mechelen & Huub Verijdt: 15 januari 2007
- ECABO/Colo (2009). *Landelijke kwalificaties MBO. Beroepengroep Particuliere Beveiliging, 2009*
- Eimers, T.e.a. (2009). *Tussenevaluatie invoering kwalificatieplicht*. KBA Nijmegen: 23 februari 2009
- Gemeenschappelijk procesmanagement competentiegericht beroepsonderwijs (jan. 2007). *Het perspectief van AKA: tussen opleiding en werk*, Ede/Nijmegen: januari 2007
- Gemeenschappelijk procesmanagement competentiegericht beroepsonderwijs (sept. 2007). *Activiteitenverslag Arbeidsmarktgekwalificeerd Assistent. Inclusief onderzoeksresultaten van het KBA. Experimentjaar 2006-2007*, Ede/Nijmegen: september 2007
- KCHandel (2008). *Arbeidsmarkt & Scholing*, november 2008
- KCHandel (2008). *Arbeidsmarkt en beroepsopleidingen in de sector Handel 2008-2009*, 18 december 2008
- KCHandel (2009). *Onderzoek naar financiële inspanningen in het opleiden van personeel in de detailhandel*, april 2009
- Kenteq (2008). *Arbeidsmarkt- en onderwijsinformatie Kenteq 2008/2009*, Hilversum/Rotterdam, Ecorys: 10 november 2008
- Opleidingsinstituut DJI (2009). *Opleidingsinstituut Productengids 2009*. 's-Gravenhage: 1 januari 2009
- Procesmanagement MBO 2010 (2008). *Activiteitenverslag Arbeidsmarktgekwalificeerd Assistent. Experimentjaar 2007-2008*, Ede/Nijmegen: november 2008
- Technocentrum Twente (2006). *Nieuwsbrief Opleidings- en kenniscentrum MEK*. Editie 4, januari 2006
- VAPRO-OVP (2007). *Arbeidsmarktonderzoek Procesindustrie en Algemene Operationele Techniek 2007*, Leidschendam, oktober 2007

www.mbowijzer.nl

www.platformbeveiliging.nl

www.sei.nl

www.wgcc.nl

Bijlage 1: Geraadpleegde personen

Joop van de Bosch (ROC Midden-Nederland)
Afdelingsmanager Techniek – Mobiliteit

Jos Ewoldt (ROC Midden-Nederland)
Afdelingsmanager beveiligings- en defensieopleidingen

Joost Kolen
Docent en coördinator Handel, ROC West-Brabant, afdeling Florijn

Manfred van de Kreeke (ROC West-Brabant)
Afdelingsmanager procestechniek & bedrijfsgroepen Markiezaat College

John van der Meer (Kenteq)
Medewerker infocenter

Hester Mager (TeleTrain)
Manager Training & Education

Herman Morssinkhof (AOC Oost)
Hoofd afdeling Training & Projecten

Wim Mulder (ECABO)
Opleidingsadviseur commerciële opleidingen

Edwin Paardekoper (Projectdirectie Leren & Werken)
Controller en projectadviseur

Louis Rutten (Calibris)
Senior onderzoeker Resultaatgroep marktinformatie

Linda Taminiau (ROC Nijmegen)
Opleidingscoördinator commercieel/contactcenter medewerker

Marjolein Veeninga (Vapro-OVP)
Adviseur afdeling marketing & communicatie

Mari Welten (ROC Midden-Nederland)
Coördinator en BVE-docent Sterkstroominstallatie

Bijlage 2: Top tien mbo-instellingen met hoogste deelnemersaantallen (23+) per cluster

Zorg & welzijn		
	Instelling	Aantal deelnemers
1	ROC Albeda College	1.372
2	ROC van Amsterdam	1.329
3	ROC Nijmegen e.o.	1.182
4	Mondriaan	1.144
5	ROC Midden Nederland	1.019
6	ROC van Twente	980
7	ROC West-Brabant	926
8	ROC Eindhoven	858
9	ROC Zadkine	773
10	ROC Nova College	770
Totaal		20.497

Procesoperator		
	Instelling	Aantal deelnemers
1	ROC West-Brabant	1.382
2	ROC Leeuwenborgh	771
3	ROC van Twente	619
4	ROC Westerschelde	474
5	ROC Nijmegen e.o.	445
6	Noorderpoortcollege	414
7	ROC Eindhoven	368
8	ROC Zaanstreek-Waterland	365
9	ROC Zadkine	363
10	ROC Drenthe College	353
Totaal		7.461

Sterkstroominstallatie		
	Instelling	Aantal deelnemers
1	ROC Midden Nederland	180
2	ROC Horizon College	152
3	ROC van Amsterdam	144
4	ROC Albeda College	140
5	ROC van Twente	131
6	ROC Leiden	113
7	ROC Eindhoven	93
8	ROC Aventus	81
9	ROC Koning Willem I	79
10	ROC West-Brabant	74
Totaal		2.203

Detail- en groothandel		
	Instelling	Aantal deelnemers
1	ROC Midden Brabant	1.502
2	ROC West-Brabant	929
3	ROC Nijmegen e.o.	397
4	ROC de Leijgraaf	308
5	ROC Gilde Opleidingen	269
6	ROC Nova College	249
7	ROC van Twente	243
8	ROC Eindhoven	234
9	ROC Da Vinci College	232
10	ROC Rijn IJssel	216
Totaal		6.078

Beveiliger		
	Instelling	Aantal deelnemers
1	ROC Midden Nederland	898
2	ROC Zadkine	328
3	ROC West-Brabant	321
4	ROC Midden Brabant	230
5	ROC Da Vinci College	214
6	ROC van Amsterdam	136
7	Noorderpoortcollege	134
8	ROC Rijn IJssel	111
9	ROC Nova College	89
10	ROC Eindhoven	79
Totaal		2.892

Contactcenter medewerker		
	Instelling	Aantal deelnemers
1	ROC van Twente	289
2	ROC Nijmegen e.o.	248
3	ROC Flevoland	111
4	ROC Koning Willem I	33
5	ROC Midden Nederland	0
6	ROC Zadkine	0
7	ROC West-Brabant	0
8	ROC Midden Brabant	0
9	ROC Da Vinci College	0
10	ROC van Amsterdam	0
Totaal		681

Groen niveau 1		
	Instelling	Aantal deelnemers
1	Helicon Opleidingen	434
2	SVO Opl vd Vleessector	404
3	Wellantcollege	289
4	AOC Oost	247
5	AOC Friesland	219
6	AOC Holland College	148
7	AOC Limburg	132
8	AOC Terra	81
9	AOC West-Brabant	57
10	AOC Groenhorst College	47
Totaal		2.108

AKA (excl. Groen)		
	Instelling	Aantal deelnemers
1	ROC Rijn IJssel	522
2	ROC West-Brabant	400
3	ROC Arcus College	148
4	ROC van Twente	95
5	ROC van Amsterdam	76
6	ROC Graafschap College	62
7	ROC Alfa College	54
8	ROC Friesland College	52
9	Noorderpoortcollege	48
10	ROC Friese Poort	43
Totaal		1.617

Totaal van de cases in het onderzoek

	Instelling	Aantal deelnemers
1	ROC West-Brabant	4.032
2	ROC Midden Brabant	2.530
3	ROC Midden Nederland	2.517
4	ROC Nijmegen e.o.	2.404
5	ROC van Twente	2.379
6	ROC van Amsterdam	1.764
7	ROC Albeda College	1.656
8	ROC Eindhoven	1.632
9	ROC Zadkine	1.559
10	Noorderpoortcollege	1.475
Totaal		43.537

Totaal alle bbl'ers 23+

	Instelling	Aantal deelnemers
1	ROC West-Brabant	5.285
2	ROC Nijmegen e.o.	4.001
3	ROC van Twente	3.901
4	ROC Midden Nederland	3.899
5	ROC van Amsterdam	3.410
6	ROC Midden Brabant	3.049
7	ROC Eindhoven	3.045
8	ROC Albeda College	2.563
9	ROC Zadkine	2.550
10	Noorderpoortcollege	2.241
Totaal		70.511

Bijlage 3: Overzicht van alle kwalificaties met volwassen deelnemers (23+) in de bbl

De grijs gearceerde kwalificaties zijn in de casestudies behandeld. Gezamenlijk omvatten zij 43.584 (of 62%) van de 70.511 volwassen deelnemers (23+) in de bbl. De cijfers hebben betrekking op schooljaar 2007/2008 (teldatum 1-10-2007).

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal		Bbl 23+ / mbo totaal Mbo
				Bbl 23+	mbo	
Savantis	1	Afbouw en onderhoud	Assistent schilderen/industriële lakverwerking	27	152	17,8%
Savantis	1	Afbouw en onderhoud	Assistent schilderen/industriële lakverwerking (Assistent schilder)	27	100	27,0%
Savantis	1	Afbouw en onderhoud	Assistent Schilder	7	67	10,4%
Savantis	1	Afbouw en onderhoud	Assistent schilderen/industriële lakverwerking (Assistent lakspuiter)	7	16	43,8%
Savantis	1	Afbouw en onderhoud	Assistent Industrieel Lakverwerker/Metaalconserveerder	3	5	60,0%
Savantis	2	Afbouw en onderhoud	Medewerker schilderen (Schilder)	80	1468	5,4%
Savantis	2	Afbouw en onderhoud	Stukadoor	44	439	10,0%
Savantis	2	Afbouw en onderhoud	Industrieel Lakverwerker	26	89	29,2%
Savantis	2	Afbouw en onderhoud	Schilder	22	76	28,9%
Savantis	2	Afbouw en onderhoud	Dekvloerenlegger	17	37	45,9%
Savantis	2	Afbouw en onderhoud	Monteur Systeemwanden en -Plafonds	17	66	25,8%
Savantis	2	Afbouw en onderhoud	Medewerker stukadoors (Stukadoor)	5	178	2,8%
Savantis	2	Afbouw en onderhoud	Glaszetter	2	13	15,4%
Savantis	2	Afbouw en onderhoud	Medewerker industriële lakverwerking 2	1	7	14,3%
Savantis	3	Afbouw en onderhoud	Gezel Schilder	78	421	18,5%
Savantis	3	Afbouw en onderhoud	Gezel Stukadoor	28	151	18,5%
Savantis	3	Afbouw en onderhoud	Vakkracht Industrieel Lakverwerker	20	39	51,3%
Savantis	3	Afbouw en onderhoud	Medewerker schilderen	7	209	3,3%
Savantis	3	Afbouw en onderhoud	Medewerker schilderen (Gezel schilder, aankomend voorman)	3	12	25,0%
Savantis	3	Afbouw en onderhoud	Gezel Dekvloerenlegger	1	5	20,0%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
Savantis	3	Afbouw en onderhoud	Medewerker schilderen (Gezel schilder, totaalonderhoud)	1	21	4,8%
Savantis	4	Afbouw en onderhoud	Uitvoerder Afbouw en Onderhoud	114	192	59,4%
Savantis	4	Afbouw en onderhoud	Restauratieschilder	75	88	85,2%
Savantis	4	Afbouw en onderhoud	Specialist Interieurafwerking	17	27	63,0%
Savantis	4	Afbouw en onderhoud	Restauratiestukadoor	15	21	71,4%
Savantis	4	Afbouw en onderhoud	Middenkaderfunctionaris afbouw en onderhoud	7	462	1,5%
Savantis	4	Afbouw en onderhoud	Chef Lakkerij	5	6	83,3%
Kenwerk	1	Bakkerij	Assistent Bakker	3	132	2,3%
Kenwerk	2	Bakkerij	Brood- en Banketbakker	18	781	2,3%
Kenwerk	2	Bakkerij	Broodbakker Grootwinkelbedrijf	10	17	58,8%
Kenwerk	2	Bakkerij	Banketbakker	9	320	2,8%
Kenwerk	2	Bakkerij	Banketbakker Grootwinkelbedrijf	8	15	53,3%
Kenwerk	2	Bakkerij	Broodbakker	3	47	6,4%
Kenwerk	3	Bakkerij	All-Round Brood- en Banketbakker	33	342	9,6%
Kenwerk	3	Bakkerij	All-Round Banketbakker	29	228	12,7%
Kenwerk	3	Bakkerij	All-Round Broodbakker	12	57	21,1%
Kenwerk	3	Bakkerij	Aqua & leisure (Aqua & leisure host)	4	11	36,4%
Kenwerk	4	Bakkerij	Leidinggevende Ambachtelijke Bakkerij	13	99	13,1%
Kenwerk	4	Bakkerij	Specialist Banketbakker	8	21	38,1%
Kenwerk	4	Bakkerij	Leidinggevende Bakkerij Grootwinkelbedrijf	5	5	100,0%
Kenwerk	4	Bakkerij	Specialist Broodbakker	4	6	66,7%
Aequor	1	Bloemen en tuincentra	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Assistent medewerker groene detailhandel)	19	30	63,3%
Aequor	1	Bloemen en tuincentra	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Groene detailhandel)	6	13	46,2%
Aequor	2	Bloemen en tuincentra	Verkoper groene detailhandel (Verkoopmedewerker groene detailhandel)	12	53	22,6%
Aequor	2	Bloemen en tuincentra	Medewerker bloemen- en tuincentrumbranche	6	239	2,5%
Aequor	2	Bloemen en tuincentra	Bloembinder (Tweede bloembinder)	3	246	1,2%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
Aequor	2	Bloemen en tuincentra	Florist (Junior florist)	2	205	1,0%
Aequor	3	Bloemen en tuincentra	Bloembinder (Eerste bloembinder)	8	294	2,7%
Aequor	3	Bloemen en tuincentra	Vakbekwaam medewerker bloemen- en tuincentrumbranche	3	354	0,8%
Aequor	3	Bloemen en tuincentra	Florist (Senior florist)	2	224	0,9%
Aequor	3	Bloemen en tuincentra	Verkoper groene detailhandel (Verkoopsspecialist groene detailhandel)	1	21	4,8%
Aequor	4	Bloemen en tuincentra	Vormgever leefomgeving (Arrangeur/vormgever)	11	402	2,7%
Aequor	4	Bloemen en tuincentra	Specialist bloemen- en tuincentrumbranche differentiatie bloemendetailhandel arrangeur	5	40	12,5%
Aequor	4	Bloemen en tuincentra	Middenkaderfunctionaris bloemen- en tuincentrumbranche	1	301	0,3%
Aequor	4	Bloemen en tuincentra	Vormgever leefomgeving (Ondernemer bloemist)	1	25	4,0%
Fundeon	1	Bouw	Assistent Infratechniek	31	101	30,7%
Fundeon	1	Bouw	Bouwplaatsassistent	25	773	3,2%
Fundeon	1	Bouw	Assistent bouw en infra (Assistent bouw en infra)	9	55	16,4%
Fundeon	2	Bouw	Primaire Timmerkracht	231	2063	11,2%
Fundeon	2	Bouw	Aankomend Rioleringswerker/Wegenwerker	188	571	32,9%
Fundeon	2	Bouw	Timmerkracht	165	3332	5,0%
Fundeon	2	Bouw	Aankomend Straatmaker	96	439	21,9%
Fundeon	2	Bouw	Aankomend Buizenlegger	66	133	49,6%
Fundeon	2	Bouw	Betonstaalverwerker (Vlechter)	57	74	77,0%
Fundeon	2	Bouw	Primaire Dakdekker	54	146	37,0%
Fundeon	2	Bouw	Metselaar (Metselaar)	52	456	11,4%
Fundeon	2	Bouw	Vakman infra (Asfaltafwerker)	52	69	75,4%
Fundeon	2	Bouw	Dakdekker (Dakdekker pannen)	45	58	77,6%
Fundeon	2	Bouw	Betonreparateur	37	66	56,1%
Fundeon	2	Bouw	Metselaar	32	478	6,7%
Fundeon	2	Bouw	Tegelzetter	30	216	13,9%
Fundeon	2	Bouw	Betontimmerkracht B&U/Civiel	27	66	40,9%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
Fundeon	2	Bouw	Voeger	18	49	36,7%
Fundeon	2	Bouw	Vakman infra (Aankomend vakman waterbouw)	17	27	63,0%
Fundeon	2	Bouw	Natuursteenbewerker	15	37	40,5%
Fundeon	2	Bouw	Dakdekker (Dakdekker bitumen en kunststof)	12	12	100,0%
Fundeon	2	Bouw	Kabelwerker	11	20	55,0%
Fundeon	2	Bouw	Aankomend Waterbouwer	9	18	50,0%
Fundeon	2	Bouw	Betontimmerman (Betontimmerman primair)	9	20	45,0%
Fundeon	2	Bouw	Steigerbouwer	8	14	57,1%
Fundeon	2	Bouw	Tegelzetter (Tegelzetter)	8	95	8,4%
Fundeon	2	Bouw	Vakman infra (Aankomend vakman gww)	7	14	50,0%
Fundeon	2	Bouw	Betonreparateur (Betonreparateur) (Bouwradius))	5	10	50,0%
Fundeon	2	Bouw	Betonstaalverwerker	4	16	25,0%
Fundeon	2	Bouw	Betonstaalverwerker (Lasser)	4	8	50,0%
Fundeon	2	Bouw	Betontimmerman (primair)	4	4	100,0%
Fundeon	2	Bouw	Dakdekker (Dakdekker leien)	2	5	40,0%
combi KBB	2	Bouw	Dakdekker	1	2	50,0%
Fundeon	2	Bouw	Dakdekker (Dakdekker riet)	1	22	4,5%
Fundeon	2	Bouw	Vakman infra (Opperman)	1	2	50,0%
Fundeon	3	Bouw	Voortgezette Timmerkracht	217	2184	9,9%
Fundeon	3	Bouw	Rioleringswerker/wegenwerker	90	202	44,6%
Fundeon	3	Bouw	Straatmaker	87	183	47,5%
Fundeon	3	Bouw	Machinist Grondverzetmachines	76	670	11,3%
Fundeon	3	Bouw	Machinist Mobiele Kraan	64	123	52,0%
Fundeon	3	Bouw	Restauratietimmerkracht	39	77	50,6%
Fundeon	3	Bouw	Buizenlegger	33	47	70,2%
Fundeon	3	Bouw	Monteur GWW-machines	31	100	31,0%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
Fundeon	3	Bouw	Allround Metselaar	28	316	8,9%
Fundeon	3	Bouw	Allround Dakdekker (Allround dakdekker pannen)	16	19	84,2%
Fundeon	3	Bouw	Waterbouwer	15	18	83,3%
Fundeon	3	Bouw	Allround betonstaalmedewerker (Bouwplaats)	13	14	92,9%
Fundeon	3	Bouw	Vakman infra (Balkman)	12	13	92,3%
Fundeon	3	Bouw	Machinist Wegenbouwmachines	11	27	40,7%
Kenteq	3	Bouw	Onderhoud- en Verbouwbedrijf (Allround Ondernemer Klussenbedrijf)	8	26	30,8%
Fundeon	3	Bouw	Timmerkracht 3	8	164	4,9%
Fundeon	3	Bouw	Vakman infra (Straatmaker)	8	8	100,0%
Fundeon	3	Bouw	Betontimmerkracht civiel voortgezet	2	3	66,7%
Fundeon	3	Bouw	Machinist (Grondverzet)	2	54	3,7%
Fundeon	4	Bouw	Assistent Uitvoerder Burger en Utiliteitsbouw	348	725	48,0%
Fundeon	4	Bouw	Restauratiemedewerker	41	47	87,2%
Fundeon	4	Bouw	Voortgezette Dakdekker	33	46	71,7%
Fundeon	4	Bouw	Middenkaderfunctionaris Infratechniek	22	562	3,9%
Fundeon	4	Bouw	Uitvoerder bouw (Uitvoerder bouw)	22	45	48,9%
Fundeon	4	Bouw	Middenkaderfunctionaris Bouw-Infra (Middenkaderfunctionaris Bouw-Infra: Infra)	21	228	9,2%
Fundeon	4	Bouw	Kaderfunctionaris gespecialiseerde aannemerij (Betonstaalverwerken (BS))	20	20	100,0%
Fundeon	4	Bouw	Middenkaderfunctionaris Bouw-Infra	14	1886	0,7%
Fundeon	4	Bouw	Kaderfunctionaris gespecialiseerde aannemerij (Natuursteenbedrijf (NS))	6	6	100,0%
Fundeon	4	Bouw	Kaderfunctionaris gespecialiseerde aannemerij (Tegelzetten (TZ))	5	5	100,0%
Fundeon	4	Bouw	Kaderfunctionaris Tegelzetbedrijven	4	11	36,4%
Fundeon	4	Bouw	Kaderfunctionaris gespecialiseerde aannemerij (Dakdekken hellende daken (P&L))	3	3	100,0%
Fundeon	4	Bouw	Kaderfunctionaris Natuursteenbedrijf	1	1	100,0%
Fundeon	4	Bouw	Middenkaderfunctionaris Bouw-Infra (Middenkaderfunctionaris Bouw-Infra: Bouw)	1	1512	0,1%
Fundeon	4	Bouw	Middenkaderfunctionaris Bouw-Infra (Middenkaderfunctionaris Bouw-Infra: Landmeetkundige)	1	1	100,0%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ /		
				Bbl 23+	mbo totaal	Mbo
VOC	1	Carrosserie	Aankomend Voorbewerker	8	55	14,5%
VOC	2	Carrosserie	Autoschadehersteller	29	684	4,2%
VOC	2	Carrosserie	Autospuiter	26	495	5,3%
Combi KBB	2	Carrosserie	Verkoper	18	878	2,1%
VOC	2	Carrosserie	Carrosseriebouwer	3	56	5,4%
VOC	3	Carrosserie	Eerste Autospuiter	59	233	25,3%
VOC	3	Carrosserie	Eerste Autoschadehersteller	33	225	14,7%
VOC	3	Carrosserie	Eerste Caravanhersteller	5	16	31,3%
VOC	3	Carrosserie	Eerste Carrosserietechnicus	5	11	45,5%
VOC	3	Carrosserie	Eerste Carrosseriebouwer	3	40	7,5%
VOC	4	Carrosserie	Bedrijfsmanager Schadeherstelbedrijf	34	62	54,8%
LiftGroup	1	Confectie industrie	Assistent Medewerker Naaizaal	8	34	23,5%
LiftGroup	2	Confectie industrie	Medewerker mode/maatkleding (Basisedewerker mode/maatkleding)	10	237	4,2%
LiftGroup	3	Confectie industrie	Medewerker mode/maatkleding (Allround medewerker mode/maatkleding)	3	226	1,3%
Aequor	1	Dierv verzorging/Paarden	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Dierv verzorging/dierhouderij)	13	21	61,9%
Aequor	1	Dierv verzorging/Paarden	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Assistent medewerker dierv verzorging)	8	44	18,2%
Aequor	2	Dierv verzorging/Paarden	Medewerker dierv verzorging	14	1204	1,2%
Aequor	3	Dierv verzorging/Paarden	Instructeur paardensport (Instructeur paardensport III)	33	215	15,3%
Aequor	3	Dierv verzorging/Paarden	Gespecialiseerd dierv verzorger (Hoefsmid)	20	90	22,2%
Aequor	3	Dierv verzorging/Paarden	Dierv verzorger (Dierv verzorger recreatiedieren)	11	726	1,5%
Aequor	3	Dierv verzorging/ Paarden	Gespecialiseerd dierv verzorger	11	50	22,0%
Aequor	3	Dierv verzorging/ Paarden	Vakbekwaam medewerker dierv verzorging	3	751	0,4%
Aequor	3	Dierv verzorging/ Paarden	Dierv verzorger	1	349	0,3%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl 23+	Totaal mbo	Bbl 23+ / totaal Mbo
Aequor	3	Paarden	Dierverzorging/ Dierverzorging/ Dierverzorging/ (Dierverzorging graasdieren)	1	37	2,7%
Aequor	3	Paarden	Dierverzorging/ Dierverzorging/ (Dierverzorging hokdieren)	1	16	6,3%
Aequor	4	Paarden	Dierverzorging/ Dierverzorging/ (Biotechnicus)	17	28	60,7%
Aequor	4	Paarden	Dierverzorging/ Dierverzorging/ (Manager dierverzorging)	10	1210	0,8%
Aequor	4	Paarden	Dierverzorging/ Dierverzorging/ (Bedrijfsleider/beheerder dierverzorging)	4	1638	0,2%
Aequor	4	Paarden	Dierverzorging/ Dierverzorging/ (Bedrijfsleider/manager paardenhouderij)	2	478	0,4%
Aequor	4	Paarden	Dierverzorging/ Dierverzorging/ (Dierenassistent paraveterinair)	2	488	0,4%
Aequor	4	Paarden	Dierverzorging/ Dierverzorging/ (Instructeur paardensport (Instructeur paardensport IV))	2	157	1,3%
Aequor	4	Paarden	Dierverzorging/ Dierverzorging/ (Instructeur paardensport (Manager paardensportbedrijf))	1	23	4,3%
ECABO	1	Econ. Adm.	Administratief medewerker	2	387	0,5%
ECABO	2	Econ. Adm.	Bedrijfsadministratief Medewerker	262	1955	13,4%
ECABO	2	Econ. Adm.	Commercieel Administratief Medewerker	151	495	30,5%
ECABO	2	Econ. Adm.	Secretarieel Medewerker	104	1411	7,4%
ECABO	2	Econ. Adm.	Administratief medewerker (Telefonist/receptionist)	49	113	43,4%
ECABO	2	Econ. Adm.	Administratief medewerker (Bedrijfsadministratief medewerker)	36	920	3,9%
ECABO	2	Econ. Adm.	Administratief medewerker	31	4356	0,7%
ECABO	2	Econ. Adm.	Administratief medewerker (Secretarieel medewerker)	11	846	1,3%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal		Bbl 23+ / mbo totaal Mbo
				Bbl 23+	mbo	
ECABO	3	Econ. Adm.	Commercieel medewerker (Contactcenter medewerker)	681	728	93,5%
ECABO	3	Econ. Adm.	Commercieel Medewerker Binnendienst	284	1274	22,3%
ECABO	3	Econ. Adm.	Boekhoudkundig Medewerker	119	3982	3,0%
ECABO	3	Econ. Adm.	Secretaresse	108	1989	5,4%
ECABO	3	Econ. Adm.	Logistiek Medewerker Fysieke Distributie	17	18	94,4%
ECABO	3	Econ. Adm.	Administrateur (Boekhoudkundig medewerker)	8	1256	0,6%
ECABO	3	Econ. Adm.	Secretariële beroepen 3	8	711	1,1%
ECABO	3	Econ. Adm.	Logistiek Medewerker Material Management	2	34	5,9%
ECABO	3	Econ. Adm.	Secretariële beroepen (Secretaresse)	2	191	1,0%
ECABO	4	Econ. Adm.	Commercieel Medewerker Marketing en Communicatie	419	3405	12,3%
ECABO	4	Econ. Adm.	Commercieel Medewerker Bank- en Verzekeringswezen	416	4020	10,3%
ECABO	4	Econ. Adm.	Juridisch medewerker	245	3522	7,0%
ECABO	4	Econ. Adm.	Juridisch medewerker (Openbaar bestuur)	150	326	46,0%
ECABO	4	Econ. Adm.	Administrateur	112	4540	2,5%
ECABO	4	Econ. Adm.	Sociaal Juridisch Medewerker-Arbeidsvoorz. en Pers.werk	99	829	11,9%
ECABO	4	Econ. Adm.	Juridisch medewerker (Sociale zekerheid)	89	128	69,5%
ECABO	4	Econ. Adm.	Administratief juridisch medewerker	73	2227	3,3%
ECABO	4	Econ. Adm.	Directiesecretaresse/Management Assistent	59	1907	3,1%
ECABO	4	Econ. Adm.	Medewerker Informatiedienstverlening Bibliotheken	50	99	50,5%
ECABO	4	Econ. Adm.	Medewerker informatiedienstverlening (Bibliotheekmedewerker)	45	62	72,6%
ECABO	4	Econ. Adm.	Sociaal Juridisch Medewerker – Sociale Zekerheid	30	1363	2,2%
ECABO	4	Econ. Adm.	Juridisch medewerker (Arbeidsvoorziening en personeelswerk)	20	82	24,4%
ECABO	4	Econ. Adm.	Juridisch medewerker (Personeel en arbeid)	8	38	21,1%
ECABO	4	Econ. Adm.	Medewerker Logistiek Management – Fysieke Distributie	8	80	10,0%
ECABO	4	Econ. Adm.	Medewerker Logistiek Management – Material Management	6	97	6,2%
ECABO	4	Econ. Adm.	Administrateur 4	4	1965	0,2%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
ECABO	4	Econ. Adm.	Managementassistent	4	639	0,6%
ECABO	4	Econ. Adm.	Secretariële beroepen (Directiesecretaresse)	4	230	1,7%
ECABO	4	Econ. Adm.	Administrateur (Assistent-accountant)	1	5	20,0%
ECABO	4	Econ. Adm.	Managementassistent (Directiesecretaresse)	1	325	0,3%
ECABO	4	Econ. Adm.	Secretariële beroepen 4	1	1137	0,1%
SVGB	2	Gezh. Creat en Ambacht. techniek	Onderwerkmaker (Onderwerkmaker)	20	25	80,0%
SVGB	2	Gezh. Creat en Ambacht. techniek	Schoenhersteller (Schoenhersteller)	17	31	54,8%
SVGB	2	Gezh. Creat en Ambacht. techniek	Schoentechnisch voorzieningenmaker (Schoentechnisch voorzieningenmaker)	16	22	72,7%
SVGB	2	Gezh. Creat en Ambacht. techniek	Medewerker Opticien	14	18	77,8%
SVGB	2	Gezh. Creat en Ambacht. techniek	Werkplaatsmedewerker optiek (Werkplaatsmedewerker optiek)	8	22	36,4%
SVGB	2	Gezh. Creat en Ambacht. techniek	Assistent Pianotechnicus	5	8	62,5%
SVGB	2	Gezh. Creat en Ambacht. techniek	Optiek (Verkoopmedewerker Optiek)	4	17	23,5%
SVGB	2	Gezh. Creat en Ambacht. techniek	Assistent Audicien	1	1	100,0%
SVGB	3	Gezh. Creat en Ambacht. techniek	Opticien	66	107	61,7%
SVGB	3	Gezh. Creat en Ambacht. techniek	Tandtechnicus	43	71	60,6%
SVGB	3	Gezh. Creat en Ambacht.	Leestenmaker (Leestenmaker)	18	24	75,0%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
		techniek				
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	3	techniek	Optiek (Allround medewerker Optiek)	17	30	56,7%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	3	techniek	Orthopedisch technisch medewerker (Orthopedisch technisch medewerker)	12	18	66,7%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	3	techniek	Orthop Schoentech medewerker	8	9	88,9%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	3	techniek	Allround medewerker optiek (Allround medewerker optiek)	5	10	50,0%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	3	techniek	Gezel Pianotechnicus	5	6	83,3%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	3	techniek	Tandtechnisch medewerker (Tandtechnisch medewerker prothese)	5	14	35,7%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	3	techniek	Tandtechnisch medewerker	2	3	66,7%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	3	techniek	Orthopedisch Technisch Medewerker	1	3	33,3%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	3	techniek	Tandtechnisch medewerker (Tandtechnisch medewerker kroon- en brugwerk)	1	7	14,3%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	4	techniek	Audicien	132	150	88,0%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	4	techniek	Tandtechnicus (Tandtechnicus prothese)	48	116	41,4%
		Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	4	techniek	Optiek (Opticien/Manager)	45	111	40,5%
SVGB	4	Gezh. Creat en Ambacht.	Opticien (Opticien/manager)	44	112	39,3%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
		techniek Gezh. Creat en Ambacht.				
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Technisch oogheelkundig assistent	34	39	87,2%
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Opticien Manager	33	147	22,4%
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Opticien (Opticien)	30	64	46,9%
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Optiek (Opticien)	29	53	54,7%
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Tandtechnicus	29	63	46,0%
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Orthopedisch schoentechnicus	28	30	93,3%
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Orthopedisch Technicus	22	24	91,7%
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Tandtechnicus (Tandtechnicus kroon- en brugwerk)	21	56	37,5%
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Optiek 4	14	37	37,8%
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Opticien	7	18	38,9%
SVGB	4	techniek Gezh. Creat en Ambacht.	Adviseur gezondheidstechnische voorzieningen (Orthopedisch schoentechnicus)	4	4	100,0%
SVGB	4	techniek	Adviseur gezondheidstechnische voorzieningen (Orthopedisch technicus)	2	2	100,0%
GOC	2	Grafimedia	Printmedia (Finishing)	11	33	33,3%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ /		
				Bbl 23+	mbo totaal	Bbl 23+ / Mbo
GOC	2	Grafimedia	Basisdrukker	9	110	8,2%
GOC	2	Grafimedia	Basisvoorbereider	4	59	6,8%
GOC	2	Grafimedia	Printmedia (Press & print)	4	74	5,4%
GOC	2	Grafimedia	Basisnabewerker	2	26	7,7%
GOC	3	Grafimedia	Offsetdrukker	8	27	29,6%
GOC	3	Grafimedia	Podium- en evenemententechniek (Podiumtechnicus)	8	277	2,9%
GOC	3	Grafimedia	Elektronisch Voorbereider	5	158	3,2%
GOC	3	Grafimedia	Printmedia (Vellenoffset)	5	26	19,2%
GOC	3	Grafimedia	DTP-er (Allround DTP-er KC GOC)	3	729	0,4%
GOC	3	Grafimedia	Brocheerder	2	4	50,0%
GOC	3	Grafimedia	Printmedia (Rotatieoffset)	1	1	100,0%
GOC	3	Grafimedia	Printmedia 3	1	30	3,3%
GOC	4	Grafimedia	Artiest (Muziek sounddesign)	4	25	16,0%
GOC	4	Grafimedia	Mediavormgever (Art & design KC GOC)	3	130	2,3%
GOC	4	Grafimedia	Multimedia Vormgever	1	257	0,4%
Aequor	1	Groene ruimte	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Natuur en leefomgeving)	329	473	69,6%
Aequor	1	Groene ruimte	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Assistent medewerker natuur en leefomgeving)	240	332	72,3%
Aequor	1	Groene ruimte	Assistent medewerker voedsel en groen (groene ruimte)	133	181	73,5%
Aequor	2	Groene ruimte	Medewerker natuur en leefomgeving (Medewerker hoverniersbedrijf/groenvoorziening)	423	1338	31,6%
Aequor	2	Groene ruimte	Medewerker natuur en leefomgeving	163	400	40,8%
Aequor	2	Groene ruimte	Medewerker groenvoorziening/woonomgeving	61	103	59,2%
Aequor	2	Groene ruimte	Medewerker natuur en leefomgeving (Medewerker recreatiebedrijf)	41	87	47,1%
Aequor	2	Groene ruimte	Medewerker hovenier	35	190	18,4%
Aequor	2	Groene ruimte	Medewerker natuur en leefomgeving (Medewerker land, water en milieutechniek)	21	39	53,8%
Aequor	2	Groene ruimte	Medewerker natuur en leefomgeving (Medewerker bos en natuurbeheer)	11	82	13,4%
Aequor	3	Groene ruimte	Vakbekwaam medewerker natuur en leefomgeving (Vakbekwaam medewerker groenvoorziening)	150	217	69,1%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
Aequor	3	Groene ruimte	Vakbekwaam medewerker natuur en leefomgeving (Vakbekwaam medewerker hoveniersbedrijf)	102	672	15,2%
Aequor	3	Groene ruimte	Vakbekwaam hovenier	51	354	14,4%
Aequor	3	Groene ruimte	Vakbekwaam medewerker natuur en leefomgeving (Vakbekwaam medewerker recreatiebedrijf)	50	78	64,1%
Aequor	3	Groene ruimte	Vakbekwaam groenvoorziener/vakbekwaam medewerker woonomgeving	43	62	69,4%
Aequor	3	Groene ruimte	Vakbekwaam medewerker natuur en leefomgeving	27	176	15,3%
Aequor	3	Groene ruimte	Vakbekwaam medewerker natuur en leefomgeving (Vakbekwaam medewerker bos en natuurbeheer)	26	122	21,3%
Aequor	3	Groene ruimte	Vakbekwaam medewerker natuur en leefomgeving (Vakbekwaam medewerker land, water en milieutechniek)	10	30	33,3%
Aequor	3	Groene ruimte	Vakbekwaam medewerker bosexploitatie/bos- en natuurbeheer	1	14	7,1%
Aequor	4	Groene ruimte	Middenkaderfunctionaris natuur en leefomgeving	119	1204	9,9%
Aequor	4	Groene ruimte	Opzichter/uitvoerder groenvoorziening/woonomgeving	33	68	48,5%
Aequor	4	Groene ruimte	Uitvoerder hoveniersbedrijf	11	476	2,3%
Aequor	4	Groene ruimte	Middenkaderfunctionaris milieu en ruimte (Milieufunctionaris)	2	9	22,2%
Aequor	4	Groene ruimte	Groen/technisch manager recreatiebedrijf	1	23	4,3%
Aequor	4	Groene ruimte	Middenkaderfunctionaris milieu en ruimte (Handhaver/vergunningverlener milieu)	1	29	3,4%
KCHandel	1	Handel	Orderpicker	105	128	82,0%
KCHandel	1	Handel	Aankomend verkoopmedewerker	97	841	11,5%
KCHandel	1	Handel	Opslagmedewerker	66	111	59,5%
KCHandel	1	Handel	Assistent logistiek medewerker (KC Handel)	47	123	38,2%
KCHandel	1	Handel	Winkelassistent	26	385	6,8%
KCHandel	1	Handel	Assistent Woningstofeerder	1	4	25,0%
KCHandel	2	Handel	Verkoopmedewerker	984	5509	17,9%
KCHandel	2	Handel	Logistiek medewerker (Logistiek medewerker KC Handel)	502	716	70,1%
KCHandel	2	Handel	Magazijnmedewerker	380	599	63,4%
KCHandel	2	Handel	Verkoper (Verkoper detailhandel)	121	2407	5,0%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
KCHandel	2	Handel	Verkoper	49	2234	2,2%
KCHandel	2	Handel	Logistiek medewerker (Logistiek medewerker balieshopmedewerker)	36	39	92,3%
KCHandel	2	Handel	Woningstofferder	19	103	18,4%
KCHandel	3	Handel	Verkoopchef	557	4319	12,9%
KCHandel	3	Handel	Eerste Verkoper	320	1738	18,4%
KCHandel	3	Handel	Groepsleider Magazijn	301	474	63,5%
KCHandel	3	Handel	Commercieel Medewerker Binnendienst	282	906	31,1%
KCHandel	3	Handel	Verkoopspecialist (Verkoopspecialist detailhandel)	131	1641	8,0%
KCHandel	3	Handel	Verkoopspecialist (Eerste verkoper)	72	330	21,8%
KCHandel	3	Handel	Vertegenwoordiger	41	124	33,1%
KCHandel	3	Handel	Verkoopspecialist	34	1222	2,8%
KCHandel	3	Handel	Logistiek groepsleider (Logistiek groepsleider KC Handel)	19	169	11,2%
KCHandel	3	Handel	Verkoopspecialist (Verkoopadviseur wonen)	17	45	37,8%
KCHandel	3	Handel	Commercieel medewerker (Commercieel medewerker binnendienst KC Handel)	13	247	5,3%
KCHandel	3	Handel	Verkoopspecialist (Verkoopspecialist mode)	8	82	9,8%
KCHandel	3	Handel	Allround Woningstofferder	4	25	16,0%
KCHandel	3	Handel	Verkoopadviseur Wonen	2	25	8,0%
KCHandel	3	Handel	Assistent Exportmanager	1	53	1,9%
KCHandel	3	Handel	Medewerker Inkoop	1	22	4,5%
KCHandel	4	Handel	Filiaalbeheerder	926	3197	29,0%
KCHandel	4	Handel	Ondernemer/Manager Detailhandel	189	3846	4,9%
KCHandel	4	Handel	Manager handel (Filiaalmanager)	178	295	60,3%
KCHandel	4	Handel	Logistiek supervisor (Logistiek supervisor KC Handel)	156	161	96,9%
KCHandel	4	Handel	Hoofd Magazijn	135	326	41,4%
KCHandel	4	Handel	Ondernemer Groothandel	104	3796	2,7%
KCHandel	4	Handel	Filiaalmanager (Filiaalmanager detailhandel)	95	178	53,4%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ /		
				Bbl 23+	mbo totaal	Bbl 23+ / Mbo
KCHandel	4	Handel	Afdelingsmanager	62	299	20,7%
KCHandel	4	Handel	Manager handel (Afdelingsmanager)	55	104	52,9%
KCHandel	4	Handel	Ondernemer detailhandel	19	2317	0,8%
KCHandel	4	Handel	Manager handel	13	599	2,2%
KCHandel	4	Handel	Manager handel (Manager wonen)	10	13	76,9%
KCHandel	4	Handel	Filiaalmanager	5	77	6,5%
KCHandel	4	Handel	Districtsmanager	4	41	9,8%
KCHandel	4	Handel	Manager Wonen	2	779	0,3%
KCHandel	4	Handel	Manager handel (Vestigingsmanager groothandel)	1	173	0,6%
Kenwerk	1	Horeca	Horeca-assistent	115	1017	11,3%
Kenwerk	2	Horeca	Kok	147	5093	2,9%
Kenwerk	2	Horeca	Horecamedewerker Fastfoodsector	98	407	24,1%
Kenwerk	2	Horeca	Gastheer/Gastvrouw	54	1451	3,7%
Kenwerk	2	Horeca	Medewerker bediening/fastfood/café-bar	38	486	7,8%
Kenwerk	2	Horeca	Medewerker bediening/fastfood/café-bar (Gastheer)	37	639	5,8%
Kenwerk	3	Horeca	Zelfstandig Werkend Kok	136	1973	6,9%
Kenwerk	3	Horeca	Bedrijfsleider fastfoodsector	42	183	23,0%
Kenwerk	3	Horeca	Zelfstandig Werkend Gastheer/-vrouw	32	469	6,8%
Kenwerk	3	Horeca	Kok	7	135	5,2%
Kenwerk	3	Horeca	Kok (Zelfstandig werkend kok)	4	198	2,0%
Kenwerk	3	Horeca	Medewerker bediening/fastfood/café-bar	1	92	1,1%
Kenwerk	4	Horeca	Gespecialiseerd Kok	49	187	26,2%
Kenwerk	4	Horeca	Afdelingsmanager	14	18	77,8%
Kenwerk	4	Horeca	Restaurateur	11	267	4,1%
Kenwerk	4	Horeca	Dieetkok	4	8	50,0%
Kenwerk	4	Horeca	Leidinggevende horeca, contractcatering, informatie, recreatie en bakkerij	3	556	0,5%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
Kenwerk	4	Horeca	Ondernemer horeca/bakkerij (Manager/ondernemer fastfood)	1	7	14,3%
SH&M	1	Hout en meubel	Assistent Meubelmaker/Machinaal Houtbewerker	28	107	26,2%
SH&M	1	Hout en meubel	Assistent Bestekzoeker	10	13	76,9%
SH&M	1	Hout en meubel	Assistent Timmerindustrie	2	78	2,6%
SH&M	2	Hout en meubel	Meubelmaker	69	1579	4,4%
SH&M	2	Hout en meubel	Meubelstoffeerder	29	142	20,4%
SH&M	2	Hout en meubel	Werkplaatstimmerman	14	201	7,0%
SH&M	2	Hout en meubel	Machinaal Houtbewerker Timmerindustrie	13	197	6,6%
SH&M	2	Hout en meubel	Machinaal Houtbewerker Meubelindustrie	6	57	10,5%
SH&M	2	Hout en meubel	Parketlegger	6	28	21,4%
SH&M	2	Hout en meubel	Machinaal houtbewerker 2	1	5	20,0%
SH&M	3	Hout en meubel	Allround Meubelmaker	44	474	9,3%
SH&M	3	Hout en meubel	Allround Werkplaatstimmerman	23	87	26,4%
SH&M	3	Hout en meubel	Allround Machinaal Houtbewerker Timmerindustrie	14	75	18,7%
SH&M	3	Hout en meubel	Allround Meubelstoffeerder	8	13	61,5%
SH&M	3	Hout en meubel	Allround Machinaal Houtbewerker Meubelindustrie	3	14	21,4%
SH&M	3	Hout en meubel	Allround Meubelmaker/Interieurbouwer/Scheepsinterieurbouwer	1	1	100,0%
SH&M	4	Hout en meubel	Kaderfunctionaris Meubelindustrie en Interieurbouw	53	1260	4,2%
SH&M	4	Hout en meubel	Kaderfunctionaris Timmerindustrie	21	72	29,2%
SH&M	4	Hout en meubel	Kaderfunctionaris Houthandel	7	15	46,7%
ECABO	2	ICT	Medewerker ICT	15	2659	0,6%
ECABO	2	ICT	Service medewerker ICT	6	1470	0,4%
ECABO	3	ICT	Medewerker beheer ICT	84	7240	1,2%
ECABO	4	ICT	ICT-beheerder	26	4243	0,6%
ECABO	4	ICT	Netwerkbeheerder	19	517	3,7%
ECABO	4	ICT	ICT-beheer (Netwerkbeheerder)	13	66	19,7%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ /		
				Bbl 23+	mbo totaal	Bbl 23+ / mbo totaal Mbo
ECABO	4	ICT	ICT-beheer	10	2044	0,5%
ECABO	4	ICT	ICT-beheer (ICT-beheerder)	7	366	1,9%
ECABO	4	ICT	Applicatieontwikkelaar	4	809	0,5%
ECABO	4	ICT	ICT-beheerder (Servicedesk)	1	640	0,2%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Arbeidsmarktgekwalificeerd Assistent	1617	8634	18,7%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Aspirant-Lasser	206	272	75,7%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Productietechnisch Vakkraacht	95	102	93,1%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Monteur Sterkstroombestallingen (AMSI)	75	510	14,7%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Monteur Assemblage Elektro Componenten (AMAE)	48	60	80,0%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Montage-Assistent Koudetechniek (MASK)	24	30	80,0%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Machinaal Verspaner	20	41	48,8%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Monteur Laagspanningsnetten (AMLN)	20	33	60,6%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Constructiewerker/Lasser	18	366	4,9%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Productiemedewerker Plaatwerken	13	16	81,3%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Monteur Montage Elektronica Componenten (AMME)	11	14	78,6%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl 23+	Totaal mbo	Bbl 23+ / totaal Mbo
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Montage-Assistent Installatietechniek (MASi)	10	107	9,3%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Bankwerker Montage	7	14	50,0%
Kenteq	1	Installatietechn, elektro en metaal.	Montage-Assistent Distributietechniek (MASd)	5	10	50,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Sterkstroominstallaties (MSI)	754	3276	23,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Installatiemonteur (AIMv)	295	1566	18,8%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Elektrische Bedrijfsinstallaties (MBI)	200	595	33,6%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Onderhoudsmonteur Installatietechniek (OMi)	177	263	67,3%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Laagspanningsnetten (MLN)	170	314	54,1%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Koudetechniek (Mk)	124	215	57,7%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Distributiemonteur Gas (ADMg)	107	156	68,6%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Elektronische Installaties (Monteur)	105	2109	5,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Constructiebankwerker/Lasser	95	1446	6,6%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Installatiemonteur (AIMd)	83	392	21,2%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl 23+	Totaal mbo	Bbl 23+ / totaal Mbo
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Machinaal Verspaner CNC	73	167	43,7%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Booglassen	62	136	45,6%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Lasser (Basis Lasser)	57	151	37,7%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Montage/Onderhoud	54	440	12,3%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Productietechnisch Vakkracht	45	51	88,2%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Middenspanningsinstallaties (MMI)	43	50	86,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Elektrotechnische Panelen (MEP)	42	129	32,6%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Industriële Elektronica (MIE)	34	60	56,7%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Verwarmingsmonteur (AVM)	31	191	16,2%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Communicatie-Installaties (MCI)	27	87	31,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Pijpenbewerker	25	109	22,9%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Distributiemonteur Water (ADMw)	24	33	72,7%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Assemblage Vakkracht	21	22	95,5%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Productiemedewerker Metalen Ramen	20	32	62,5%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Tekenaar Gebouwinstallaties (TGIsan/cv/vent)	19	44	43,2%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Machinaal Verspaner	15	246	6,1%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Elektrotechnische Industriële Producten en Systemen (Monteur)	12	60	20,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Draaier	11	28	39,3%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Isoleerder/Plaatwerker	11	20	55,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Consumentenelektronica (MCE)	11	27	40,7%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Infratechniek (Monteur gas/water/warmte) Kenteq	10	22	45,5%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Witgoedapparaten (MWA)	9	14	64,3%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Landbouwmechanisatietechniek	8	273	2,9%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Plaatwerker	8	96	8,3%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Constructiewerker (Constructiewerker Staalbouw)	7	503	1,4%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Operator (Operator productietechniek)	7	10	70,0%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl 23+	Totaal mbo	Bbl 23+ / totaal Mbo
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Aankomend Werktuigbouwkundig Tekenaar	6	7	85,7%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Machinebankwerker Werktuigbouw	6	24	25,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Service Installatietechniek (Onderhoudsmonteur)	6	20	30,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Machinebankwerker Fijnmechanisch	5	50	10,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Scheepsmetaalbewerker	5	136	3,7%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	CNC-Verspaner	4	41	9,8%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Conventioneel Verspaner	4	87	4,6%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Elektrotechnisch Wikkelen (MEW)	4	14	28,6%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Plaat- en Constructiewerker	4	310	1,3%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Tekenaar Gebouwinstallaties (TGIsan)	4	7	57,1%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Assistent Dakbedekkingsmonteur (ADAK)	3	10	30,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Mechatronica	3	12	25,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Mobiel Intern Transport	3	34	8,8%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Constructiewerker	2	178	1,1%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Frezer	2	9	22,2%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Infratechniek (Monteur data/elektra) Kenteq	2	30	6,7%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Plaatwerker (Plaatconstructiewerker)	2	149	1,3%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Verspanen	2	77	2,6%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Elektromonteur (Installaties Elektrotechniek)	1	32	3,1%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Installatiemonteur Elektro en Instrumentatie	1	10	10,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur Communicatienetten (MCN)	1	7	14,3%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Platlasser	1	2	50,0%
Kenteq	2	Installatietechn, elektro en metaal.	Tekenaar Gebouwinstallaties (TGICv/vent)	1	1	100,0%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Monteur Sterkstroominstallaties (EMSI)	644	1987	32,4%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Installatiemonteur met Specialisatie Woningbouw (IMw)	371	1241	29,9%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Monteur Elektrische Bedrijfsinstallaties (EMBI)	248	552	44,9%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl 23+	Totaal mbo	Bbl 23+ / totaal Mbo
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Servicemonteur Installatietechniek (SEMi)	225	302	74,5%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Monteur Industrieel Onderhoud	224	443	50,6%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Aankomend Projecttechnicus Gebouwinstallaties (APGsan/cv/ac)	207	278	74,5%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Installatiemonteur met Specialisatie Utiliteit (IMu)	126	295	42,7%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Monteur Middenspanningsinstallaties (EMMI)	110	132	83,3%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Koude- en Luchtbehandelingstechniek (Monteur airco-installaties < 3 kg)	110	168	65,5%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Servicemonteur Koudetechniek (SEMK)	98	115	85,2%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Projectleider Koudetechniek (PLK)	90	95	94,7%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Onderhoudsmonteur Elektro en Instrumentatie	86	103	83,5%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Constructie- en Apparatenbouwer	81	555	14,6%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Programmeur/Verspaner CNC	81	240	33,8%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Aankomend Projecttechnicus Gebouwinstallaties (APGsan)	75	94	79,8%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Servicemonteur Verwarmingstechniek (SEMV)	57	74	77,0%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal		Bbl 23+ / mbo totaal Mbo
				Bbl 23+	mbo	
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Verwarmingsmonteur (VM)	57	139	41,0%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Installatiemonteur met specialisatie Dakbedekking (IMd)	53	159	33,3%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Monteur Laagspanningsnetten (EMLN)	49	67	73,1%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Monteur Elektrotechnische Panelen (EMEP)	46	83	55,4%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Monteur Industriële Elektronica (EMIE)	34	52	65,4%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Aankomend Ontwerptechnicus Gebouwinstallaties (AOGsan/cv/ac)	33	37	89,2%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Productietechnisch Vakkracht	31	31	100,0%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Service Installatietechniek (Servicemonteur)	30	43	69,8%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Elektronische Installaties (Eerste monteur)	29	197	14,7%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Monteur Landbouwmechanisatietechniek	26	147	17,7%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Machinebouwer Mechatronica (Machinebouwer)	24	38	63,2%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Distributiemonteur Gas (DMg)	22	31	71,0%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Opmeter/Werkvoorbereider Industriële Isolatie	20	20	100,0%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal		Bbl 23+ / mbo totaal Mbo
				Bbl 23+	mbo	
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Onderhoudsmonteur Verwarmingstechniek (OMv)	19	30	63,3%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Distributiemonteur Water (DMw)	16	18	88,9%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Machinebouwer Mechatronica	16	38	42,1%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Machinebouwer Mechatronica (Monteur tester mechatronica)	14	44	31,8%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Monteur Communicatie-Installaties (EMCI)	13	29	44,8%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Aankomend Ontwerptechnicus Gebouwininstallaties (AOGsan)	9	13	69,2%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Elektrotechnische Industriële Producten en Systemen (Eerste monteur)	9	34	26,5%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Plaatwerker	8	42	19,0%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Allround operator (Allround operator productietechniek)	7	8	87,5%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Lasser (Lasser Allround)	6	7	85,7%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Vliegtuigonderhoudsmonteur Modificatie en Reparatie	6	165	3,6%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Werktuigbouwkundig Tekenaar	6	12	50,0%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Machinaal Verspaner	4	36	11,1%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl 23+	Totaal mbo	Bbl 23+ / totaal Mbo
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Scheepsbouwer	4	28	14,3%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Verspaner (Allround CNC-Verspaner)	4	13	30,8%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Dakbedekkingsmonteur(DAKM)	3	9	33,3%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Monteur service en onderhoud	3	70	4,3%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste monteur Woningbouw	2	63	3,2%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Gasturbines (Eerste monteur)	2	9	22,2%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Service Elektrotechniek (Eerste monteur Elektronica)	2	5	40,0%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste Monteur Consumentenelektronica (EMCE)	1	8	12,5%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Eerste monteur Utiliteit	1	5	20,0%
Kenteq	3	Installatietechn, elektro en metaal.	Installatietechniek	1	1	100,0%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Technicus Sterkstrooinstallaties (TSI)	805	1194	67,4%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Technicus Elektrische Bedrijfsinstallaties (TBI)	394	529	74,5%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Servicetechnicus (ST)	186	200	93,0%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl 23+	Totaal mbo	Bbl 23+ / totaal Mbo
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Kaderfunctionaris	185	216	85,6%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Onderhoudstechnicus Werktuigbouw	112	127	88,2%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Technicus Middenspanningsinstallaties (TMI)	101	104	97,1%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Onderhoudstechnicus Instrumentatie	63	67	94,0%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Werkvoorbereiden	57	70	81,4%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Werkvoorbereiden (Werkvoorbereider Installatie)	53	67	79,1%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Technicus middenkader WEI (Werktuigbouwkundige constructies en machines)	44	1069	4,1%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Machinebouwer Mechatronica (Machinebouwer allround)	34	129	26,4%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Technicus middenkader WEI	31	3031	1,0%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Installatietechniek (Leidinggevend Monteur)	22	38	57,9%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Middenkaderfunctionaris Installatietechniek (MKi)	20	149	13,4%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Projectmanager Koudetechniek (PMk)	11	11	100,0%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Vliegtuigonderhoudstechnicus Mechanisch (JAR-cat. B1)	11	405	2,7%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Bbl 23+	Totaal mbo	Bbl 23+ / totaal Mbo
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Vliegtuigonderhoudtechnicus (Part 66) (CAT.B1.1 Mechanica, Vleugelvliegtuigen en turbinemotoren)	11	31	35,5%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Elektronische Installaties (Technicus)	9	32	28,1%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Technicus Communicatiesystemen (TCS)	9	9	100,0%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Werkvoorbereiden (Werkvoorbereider Fabricage)	9	13	69,2%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Vliegtuigonderhoudtechnicus (Part 66) (CAT-B2 Avionica)	5	21	23,8%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	ICT-beheerder	4	142	2,8%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Werkvoorbereiden (Tekenaar Constructeur)	4	11	36,4%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Vliegtuigonderhoudtechnicus (Part 66)	2	2	100,0%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Werktuigbouwkundig Tekenaar/Constructeur	2	2	100,0%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	ICT-beheerder (Real-time systemen)	1	2	50,0%
Kenteq	4	Installatietechn, elektro en metaal.	Technicus middenkader WEI (Mechatronica)	1	512	0,2%
Innovam	1	Mobiliteit	Assistent Mobiliteitsbranche	22	719	3,1%
Innovam	2	Mobiliteit	Autotechnicus	211	2488	8,5%
Innovam	2	Mobiliteit	Bedrijfsautotechnicus	131	874	15,0%
Innovam	2	Mobiliteit	Fietstechnicus	59	263	22,4%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
Innovam	2	Mobiliteit	Bedrijfsvoertuigtechnicus	28	87	32,2%
Innovam	2	Mobiliteit	Bedrijfsautotechniek (Bedrijfsautotechnicus)	26	180	14,4%
Innovam	2	Mobiliteit	Eerste Verkoper Tankstation	25	31	80,6%
Innovam	2	Mobiliteit	Autotechniek (Autotechnicus)	18	1659	1,1%
Innovam	2	Mobiliteit	Tweewielertechnicus (Fietstechnicus)	13	83	15,7%
Innovam	2	Mobiliteit	Dieselmotortechicus	11	55	20,0%
Innovam	2	Mobiliteit	Bromfietstechnicus	6	98	6,1%
Innovam	2	Mobiliteit	Motorfietstechnicus	5	80	6,3%
Innovam	2	Mobiliteit	Voertuigtechnicus (Personenautotechnicus)	5	731	0,7%
Innovam	2	Mobiliteit	Autodemontagetechicus	3	5	60,0%
Innovam	2	Mobiliteit	Voertuigtechnicus	3	256	1,2%
Innovam	2	Mobiliteit	Assemblagetechicus	2	33	6,1%
Innovam	2	Mobiliteit	Motorfietstechniek (Motorfietstechnicus)	1	40	2,5%
Innovam	2	Mobiliteit	Tweewielertechnicus	1	21	4,8%
Innovam	2	Mobiliteit	Tweewielertechnicus (Bromfietstechnicus)	1	40	2,5%
Innovam	3	Mobiliteit	Eerste Autotechnicus	404	2429	16,6%
Innovam	3	Mobiliteit	Eerste Bedrijfsautotechnicus	197	620	31,8%
Innovam	3	Mobiliteit	Eerste Dieselmotortechicus	19	43	44,2%
Innovam	3	Mobiliteit	Autotechniek (Eerste Autotechnicus)	12	268	4,5%
Innovam	3	Mobiliteit	Bedrijfsautotechniek (Eerste Bedrijfsautotechnicus)	9	33	27,3%
Innovam	3	Mobiliteit	Eerste Motorfietstechnicus	9	23	39,1%
Innovam	3	Mobiliteit	Eerste bedrijfsvoertuigtechnicus	2	5	40,0%
Innovam	3	Mobiliteit	Eerste voertuigtechnicus (Eerste personenautotechnicus)	2	18	11,1%
Innovam	3	Mobiliteit	Motorfietstechniek (Eerste Motorfietstechnicus)	2	18	11,1%
Innovam	3	Mobiliteit	Eerste voertuigtechnicus	1	78	1,3%
Innovam	4	Mobiliteit	Autotechniek (Technisch Specialist Personenauto's)	89	700	12,7%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal		Bbl 23+ / mbo totaal Mbo
				Bbl 23+	mbo	
Innovam	4	Mobiliteit	Technisch specialist personenauto's	83	200	41,5%
Innovam	4	Mobiliteit	Diagnosetechnicus Personenauto's	79	169	46,7%
Innovam	4	Mobiliteit	Werkplaatsmanager Personenauto's	48	60	80,0%
Innovam	4	Mobiliteit	Bedrijfsautotechniek (Technisch Specialist Bedrijfsauto's)	20	77	26,0%
Innovam	4	Mobiliteit	Technisch specialist bedrijfsauto's	19	32	59,4%
Innovam	4	Mobiliteit	Diagnosetechnicus Bedrijfsauto's	17	33	51,5%
Innovam	4	Mobiliteit	Werkplaatsmanager Bedrijfsauto's	14	16	87,5%
Innovam	4	Mobiliteit	Werkplaatsmanager Mobiliteitsbranche (Werkplaatsmanager motorvoertuigtechniek)	10	181	5,5%
Innovam	4	Mobiliteit	Management autobedrijf	8	13	61,5%
Innovam	4	Mobiliteit	Eerste Auto-elektrotechnicus	4	11	36,4%
Innovam	4	Mobiliteit	Eerste Bedrijfsauto-Elektrotechnicus	2	2	100,0%
Aequor	1	Plantenteelt	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Plantenteelt)	94	98	95,9%
Aequor	1	Plantenteelt	Assistent medewerker voedsel en groen (plantenteelt)	46	51	90,2%
Aequor	1	Plantenteelt	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Assistent medewerker plantenteelt)	45	61	73,8%
Aequor	2	Plantenteelt	Vakfunctionaris groothandel en logistiek voedsel en leefomgeving (Medewerker groothandel en logistiek voedsel en groen)	238	268	88,8%
Aequor	2	Plantenteelt	Vakfunctionaris bedekte teelt (Medewerker bedekte teelt)	45	125	36,0%
Aequor	2	Plantenteelt	Vakfunctionaris open teelt (Medewerker open teelt)	43	162	26,5%
Aequor	2	Plantenteelt	Vakfunctionaris biologisch-dynamisch bedrijf (Medewerker biologisch-dynamisch bedrijf)	35	41	85,4%
Aequor	2	Plantenteelt	Vakfunctionaris natuur en techniek (Medewerker gemechaniseerd loonbedrijf)	14	481	2,9%
Aequor	2	Plantenteelt	Medewerker plantenteelt	5	73	6,8%
Aequor	3	Plantenteelt	Vakfunctionaris groothandel en logistiek voedsel en leefomgeving (Vakbekwaam medewerker groothandel en logistiek voedsel en groen)	65	74	87,8%
Aequor	3	Plantenteelt	Vakfunctionaris bedekte teelt (Vakbekwaam medewerker bedekte teelt)	16	71	22,5%
Aequor	3	Plantenteelt	Vakfunctionaris open teelt (Vakbekwaam medewerker open teelt)	10	115	8,7%
Aequor	3	Plantenteelt	Vakbekwaam medewerker plantenteelt	4	133	3,0%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
Aequor	4	Plantenteelt	Middenkaderfunctionaris groothandel en logistiek voedsel en leefomgeving (Bedrijfsleider groothandel en logistiek)	41	111	36,9%
Aequor	4	Plantenteelt	Vakfunctionaris zorg en leefomgeving (Werkbegeleider agrarisch zorgbedrijf)	36	95	37,9%
Aequor	4	Plantenteelt	Bedrijfsleider/manager plantenteelt	3	284	1,1%
Aequor	4	Plantenteelt	Middenkaderfunctionaris plant (Bedrijfsleider bedekte teelt)	3	46	6,5%
Aequor	4	Plantenteelt	Middenkaderfunctionaris plant (Bedrijfsleider open teelt)	2	97	2,1%
Aequor	4	Plantenteelt	Bedrijfsleider/manager groothandel en logistiek	1	39	2,6%
PMLF	1	Procestechniek, labtechniek	Basisoperator	1619	1697	95,4%
PMLF	1	Procestechniek, labtechniek	Assistent operator (Basisoperator)	127	134	94,8%
combi KBB	1	Procestechniek, labtechniek	Assistent operator	12	17	70,6%
PMLF	2	Procestechniek, labtechniek	Mechanisch Operator A	1502	1596	94,1%
PMLF	2	Procestechniek, labtechniek	Procesoperator A	621	675	92,0%
combi KBB	2	Procestechniek, labtechniek	Operator	299	321	93,1%
PMLF	2	Procestechniek, labtechniek	Operator (Operator A)	289	360	80,3%
PMLF	2	Procestechniek, labtechniek	Laborant	14	19	73,7%
PMLF	3	Procestechniek, labtechniek	Procesoperator B	1226	1507	81,4%
PMLF	3	Procestechniek, labtechniek	Mechanisch Operator B	801	837	95,7%
PMLF	3	Procestechniek, labtechniek	Allround operator (Operator B)	195	374	52,1%
PMLF	3	Procestechniek, labtechniek	Vakfunctionaris Laboratoriumtechniek	20	227	8,8%
combinatie						
KBB	3	Procestechniek, labtechniek	Allround operator	19	36	52,8%
PMLF	4	Procestechniek, labtechniek	Procesoperator C	663	691	95,9%
PMLF	4	Procestechniek, labtechniek	Mechanisch Operator C	76	78	97,4%
PMLF	4	Procestechniek, labtechniek	Middenkaderfunctionaris Chemische Laboratoriumtechniek	53	640	8,3%
PMLF	4	Procestechniek, labtechniek	Hoofdoperator	12	178	6,7%
PMLF	4	Procestechniek, labtechniek	Chemisch-fysisch analist	8	239	3,3%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ / mbo totaal Mbo		
				Bbl 23+	mbo	totaal Mbo
PMLF	4	Procestechniek, labtechniek	Middenkaderfunctionaris Medische Laboratoriumtechniek	4	434	0,9%
PMLF	4	Procestechniek, labtechniek	Chemisch-fysisch analist (Chemisch analist)	2	181	1,1%
PMLF	4	Procestechniek, labtechniek	Middenkaderfunctionaris Biologische Laboratoriumtechniek	2	603	0,3%
Savantis	2	Reclame, media	Signmaker (Medewerker sign)	1	232	0,4%
Savantis	3	Reclame, media	Signmaker	2	9	22,2%
Combi KBB	4	Reclame, media	Mediavormgever	1	3973	0,0%
VTL	3	Scheepvaart	Bootman (Bootman)	9	79	11,4%
VTL	3	Scheepvaart	Stuurman/Schipper	7	230	3,0%
Calibris	2	Sport en bewegen	Sport- en Bewegingsbegeleider	24	1847	1,3%
Calibris	3	Sport en bewegen	Sport- en Bewegingsleider	14	1906	0,7%
Calibris	3	Sport en bewegen	Sport en bewegen (Sport en bewegingsleider)	9	2287	0,4%
LiftGroup	4	Textiel	Productiecoördinator	20	32	62,5%
LiftGroup	1	Textielindustrie	Assistent Operator Veredeling	18	18	100,0%
LiftGroup	1	Textielindustrie	Assistent Operator Garenverwerking	13	17	76,5%
LiftGroup	1	Textielindustrie	Assistent Operator Vezelverwerking	1	1	100,0%
LiftGroup	2	Textielindustrie	Operator Veredeling	41	44	93,2%
LiftGroup	2	Textielindustrie	Operator textiel (Operator textiel chemisch)	28	28	100,0%
LiftGroup	2	Textielindustrie	Operator textiel (Operator textiel mechanisch)	23	24	95,8%
LiftGroup	2	Textielindustrie	Operator Vliesstofvervaardiging	13	14	92,9%
LiftGroup	2	Textielindustrie	Operator Garenverwerking	11	13	84,6%
LiftGroup	2	Textielindustrie	Operator (Operator textiel)	4	4	100,0%
LiftGroup	3	Textielindustrie	Specialist Mechanische Verwerking	63	65	96,9%
Calibris	2	Toerisme	Facilitair medewerker	619	1522	40,7%
Kenwerk	2	Toerisme	Medewerker Watersportindustrie	1	40	2,5%
Kenwerk	3	Toerisme	Leisure & hospitality host	240	1180	20,3%
Kenwerk	3	Toerisme	Aqua & leisure host	19	26	73,1%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ /		
				Bbl 23+	mbo totaal	Mbo
Kenwerk	3	Toerisme	Zelfstandig Werkend Medewerker Reizen	9	1730	0,5%
Kenwerk	3	Toerisme	Front officemedewerker	5	495	1,0%
Kenwerk	3	Toerisme	Medewerker Watersportindustrie	1	47	2,1%
Calibris	4	Toerisme	Facilitair Leidinggevende	29	1901	1,5%
VTL	1	Transport en logistiek	Assistent Operationeel Medewerker op- en overslag	15	32	46,9%
combi KBB	1	Transport en logistiek	Assistent logistiek medewerker	13	87	14,9%
VTL	1	Transport en logistiek	Assistent Operationeel Medewerker Transport en Logistiek	1	139	0,7%
VTL	2	Transport en logistiek	Chauffeur personenvervoer (Chauffeur openbaar vervoer)	391	407	96,1%
VTL	2	Transport en logistiek	Chauffeur personenvervoer	261	273	95,6%
VTL	2	Transport en logistiek	Chauffeur Goederenvervoer	130	2505	5,2%
VTL	2	Transport en logistiek	Warehouse Medewerker	76	315	24,1%
combi KBB	2	Transport en logistiek	Logistiek medewerker	74	294	25,2%
VTL	2	Transport en logistiek	Logistiek medewerker (Logistiek medewerker VTL)	66	218	30,3%
VTL	2	Transport en logistiek	Touringcarchauffeur/Reisleider	44	45	97,8%
VTL	2	Transport en logistiek	Chauffeur personenvervoer (Touringcarchauffeur/reisleider)	26	29	89,7%
VTL	2	Transport en logistiek	Medewerker havenlogistiek (Medewerker havenlogistiek)	17	132	12,9%
VTL	2	Transport en logistiek	Medewerker havenoperaties (Medewerker havenoperaties)	11	170	6,5%
VTL	2	Transport en logistiek	Chauffeur personenvervoer (Taxichauffeur)	6	6	100,0%
VTL	2	Transport en logistiek	Operationeel Medewerker Op- en Overslag	6	73	8,2%
VTL	2	Transport en logistiek	Technisch Administratief Medewerker	1	76	1,3%
VTL	3	Transport en logistiek	Warehouse Voorman	49	139	35,3%
VTL	3	Transport en logistiek	Planner Wegtransport	28	82	34,1%
VTL	3	Transport en logistiek	Logistiek groepsleider (Logistiek groepsleider VTL)	24	53	45,3%
VTL	3	Transport en logistiek	Gevorderd Operationeel Medewerker Op- en Overslag	22	114	19,3%
combi KBB	3	Transport en logistiek	Logistiek groepsleider	6	79	7,6%
VTL	3	Transport en logistiek	Assistent-Expediteur	4	27	14,8%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ /		
				Bbl 23+	mbo totaal	Bbl 23+ / Mbo
VTL	4	Transport en logistiek	Manager havenoperaties (Manager havenoperaties)	37	40	92,5%
VTL	4	Transport en logistiek	Specialist Gevaarlijke Stoffen	25	26	96,2%
VTL	4	Transport en logistiek	Warehousemanager	13	15	86,7%
VTL	4	Transport en logistiek	Luchtvaartdienstverlener	10	1237	0,8%
VTL	4	Transport en logistiek	Logistiek supervisor (Logistiek supervisor VTL)	8	41	19,5%
combi KBB	4	Transport en logistiek	Logistiek supervisor	5	38	13,2%
KOC	2	Uiterlijke verzorging	Kapper	23	4881	0,5%
KOC	2	Uiterlijke verzorging	Kapper (Junior kapper)	4	1015	0,4%
KOC	2	Uiterlijke verzorging	Afro Kapper	2	4	50,0%
KOC	3	Uiterlijke verzorging	All-Round Kapper	18	2741	0,7%
KOC	3	Uiterlijke verzorging	Kapper	1	535	0,2%
Aequor	2	Veehouderij	Medewerker veehouderij	1	45	2,2%
Aequor	3	Veehouderij	Gespecialiseerd dierverzorger (Rundveepedicure)	25	33	75,8%
Aequor	3	Veehouderij	Vakbekwaam medewerker veehouderij	2	192	1,0%
Aequor	3	Veehouderij	Dierverzorger (Dierverzorger melkvee)	1	142	0,7%
Aequor	4	Veehouderij	Bedrijfsleider/manager veehouderij	12	634	1,9%
Aequor	4	Veehouderij	Dierenartsassistent paraveterinair	7	622	1,1%
Aequor	4	Veehouderij	Dierenhouder (Melkveehouder)	1	324	0,3%
ECABO	1	Veiligheid	Particulier Onderzoeker	1	1	100,0%
ECABO	2	Veiligheid	Beveiliging	2557	7156	35,7%
ECABO	2	Veiligheid	Beveiliging (Beveiliging)	335	938	35,7%
ECABO	2	Veiligheid	Toezicht en veiligheid (Medewerker toezicht en veiligheid)	70	342	20,5%
ECABO	2	Veiligheid	Medewerker toezicht en veiligheid	44	93	47,3%
ECABO	2	Veiligheid	Medewerker Vrede en Veiligheid	32	376	8,5%
ECABO	3	Veiligheid	Coordinator beveiliging	169	373	45,3%
ECABO	3	Veiligheid	Beveiliging (Coordinator beveiliging)	5	60	8,3%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ /		
				Bbl 23+	mbo totaal	Bbl 23+ / Mbo
SVO	1	Verssectoren	Productie-assistent Versindustrie	250	264	94,7%
SVO	1	Verssectoren	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Assistent medewerker voedingsindustrie)	154	178	86,5%
SVO	2	Verssectoren	Medewerker slagerij	171	646	26,5%
SVO	2	Verssectoren	Medewerker Versdetailhandel	146	217	67,3%
SVO	2	Verssectoren	Productiemedewerker Versindustrie	60	102	58,8%
SVO	2	Verssectoren	Productiemedewerker vleesindustrie	2	8	25,0%
SVO	3	Verssectoren	Versspecialist Detailhandel	75	143	52,4%
SVO	3	Verssectoren	Vakbekwaam medewerker slagerij	68	206	33,0%
SVO	3	Verssectoren	Chef slagerij	56	109	51,4%
SVO	3	Verssectoren	Meewerkend voorman vlees- en gemakvoedingsindustrie	51	59	86,4%
SVO	3	Verssectoren	Productievakkrecht versindustrie	43	45	95,6%
SVO	3	Verssectoren	Productievakkkracht Versindustrie	9	18	50,0%
Aequor	1	Voedingsindustrie	Arbeidsmarktgekwalificeerd assistent (Voedsel en leefomgeving)	469	573	81,8%
Aequor	1	Voedingsindustrie	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving	113	144	78,5%
Aequor	1	Voedingsindustrie	Assistent voedingsindustrie	86	95	90,5%
Aequor	1	Voedingsindustrie	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Voedingsindustrie)	51	56	91,1%
Aequor	1	Voedingsindustrie	Assistent medewerker voedsel en groen (voedingsindustrie)	29	30	96,7%
Aequor	1	Voedingsindustrie	Assistent medewerker voedsel en leefomgeving (Assistent medewerker voedingsindustrie Aequor)	23	25	92,0%
Aequor	2	Voedingsindustrie	Operator (Operator voedingsindustrie)	256	321	79,8%
Aequor	2	Voedingsindustrie	Medewerker voedingsmiddelentechnoloog 2	77	100	77,0%
Aequor	3	Voedingsindustrie	Allround operator (Allround operator voedingsindustrie)	295	353	83,6%
Aequor	3	Voedingsindustrie	Vakbekwaam medewerker voedingsmiddelentechnoloog 3	100	126	79,4%
Aequor	4	Voedingsindustrie	Technoloog voedingsindustrie (Specialist product en proces)	58	96	60,4%
Aequor	4	Voedingsindustrie	Technoloog voedingsindustrie (Teamleider/coordinator)	46	46	100,0%
Aequor	4	Voedingsindustrie	Middenkaderfunctionaris voedingsmiddelentechnoloog 4	18	124	14,5%
Aequor	4	Voedingsindustrie	Technoloog voedingsindustrie (Kwaliteitsmedewerker)	2	9	22,2%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal Bbl 23+ /		
				Bbl 23+	mbo totaal	Mbo
Calibris	2	Welzijn	Helpende Zorg & welzijn	862	8914	9,7%
Calibris	2	Welzijn	Helpende Welzijn (HW)	293	4861	6,0%
Calibris	3	Welzijn	Sociaal Pedagogisch Werker 3 (SPW 3)	1771	17733	10,0%
Calibris	3	Welzijn	Pedagogisch Werker (Pedagogisch werker) 3	400	4773	8,4%
Calibris	3	Welzijn	Maatschappelijke Zorg (Medewerker Maatschappelijke zorg) 3	198	971	20,4%
Calibris	3	Welzijn	Sociaal Dienstverlener (SD)	37	1512	2,4%
Calibris	4	Welzijn	Sociaal Pedagogisch Werker 4 (SPW 4)	3084	17713	17,4%
Calibris	4	Welzijn	Onderwijsassistent	337	9154	3,7%
Calibris	4	Welzijn	Maatschappelijke Zorg 4	264	1378	19,2%
Calibris	4	Welzijn	Sociaal Cultureel Werker (SCW)	136	2276	6,0%
Calibris	4	Welzijn	Maatschappelijke Zorg (Medewerker Gehandicaptenzorg)	119	230	51,7%
Calibris	4	Welzijn	Pedagogisch werker 4	113	2482	4,6%
Calibris	4	Welzijn	Sociaal cultureel medewerker	67	1604	4,2%
Calibris	4	Welzijn	Pedagogisch Werker (Pedagogisch werker Kinderopvang)	44	361	12,2%
Calibris	4	Welzijn	Sociaal-maatschappelijk dienstverlener (Sociaal-maatschappelijk dienstverlener)	31	785	3,9%
Calibris	4	Welzijn	Onderwijsassistent (Onderwijsassistent PO/SO)	26	377	6,9%
Calibris	4	Welzijn	Onderwijsassistent niveau 4	22	1647	1,3%
Calibris	4	Welzijn	Maatschappelijke Zorg (Medewerker Volwassenenwerk)	19	119	16,0%
Calibris	4	Welzijn	Onderwijsassistent (Onderwijsassistent VO/Bve)	17	43	39,5%
Calibris	4	Welzijn	Pedagogisch werker (Pedagogisch werker Jeugdzorg)	11	327	3,4%
Calibris	1	Zorg	Zorghulp	232	1119	20,7%
Calibris	2	Zorg	Helpende	1576	3707	42,5%
Calibris	2	Zorg	Helpende (Zorg)	2	37	5,4%
Calibris	3	Zorg	Verzorgende	7835	19548	40,1%
Calibris	3	Zorg	Verzorgende (Verpleeg- en verzorgingshuiszorg en thuiszorg)	258	393	65,6%
Calibris	4	Zorg	Verpleegkundige	4097	15039	27,2%

KBB	Niveau	Cluster	Kwalificatie	Totaal		Bbl 23+ / mbo totaal Mbo
				Bbl 23+	mbo	
Calibris	4	Zorg	Mbo-verpleegkundige	347	2654	13,1%
Calibris	4	Zorg	Praktijkopleider	234	253	92,5%
Calibris	4	Zorg	Apothekersassistent	183	2615	7,0%
Calibris	4	Zorg	Doktersassistent	120	3153	3,8%
Calibris	4	Zorg	Tandartsassistent	89	1377	6,5%
Calibris	4	Zorg	Mbo-verpleegkundige (Geestelijke Gezondheidszorg)	62	77	80,5%
Calibris	4	Zorg	Mbo-verpleegkundige (Ziekenhuiszorg)	62	112	55,4%
Calibris	4	Zorg	Mbo-verpleegkundige (Gehandicaptenzorg)	11	25	44,0%
Calibris	4	Zorg	Mbo-verpleegkundige (Verpleeg- en verzorgingshuiszorg en thuiszorg)	5	5	100,0%
		Eindtotaal		70.511	504.671	14,0%
		Totaal 1		7.005	22.104	31,7%
		Totaal 2		20.926	129.789	16,1%
		Totaal 3		23.670	131.457	18,0%
		Totaal 4		18.910	221.321	8,5%
		Eindtotaal		70.511	504.671	14,0%